

2025

Ετήσια Έρευνα ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 2025
Έκθεση Αποτελεσμάτων

**ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΡΜΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΝΗΣΗ

ΕΛΙΝΥΑΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συγγραφείς:

Δρ Παρασκευή (Εύη) Γεωργιάδου, Χημικός Μηχανικός, Τομέας Έρευνας και Ανάπτυξης ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Θεώνη Κουκουλάκη, PhD, Εργονόμος, Eur. Erg., Συντονίστρια Τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Κωνσταντίνα Καψάλη, MSc, Κοινωνιολόγος, Επιστήμονας Πληροφόρησης, Τομέας Έρευνας και Ανάπτυξης ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Η έρευνα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από τον Τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Στο σχεδιασμό της μεθοδολογίας συμμετείχε η Δρ Δήμητρα Πινότση, εργαζόμενη στον Τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. έως το 2023. Συμβουλευτική συμμετοχή είχε το επιστημονικό προσωπικό του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. από άλλους Τομείς και Παραρτήματα. Στη διάδοση του ερωτηματολογίου συνέβαλαν ο Τομέας Υποστηρικτικών Υπηρεσιών του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. και από τον Τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης η Ελένη Ζαρέντη (Διοικητική υποστήριξη) και η Μαριάννα Αντώνου, MSc.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε όσες και όσους συμπλήρωσαν και προώθησαν το ερωτηματολόγιο, συμβάλλοντας στην επίτευξη των σκοπών της έρευνας.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 2025 - ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΡΜΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΝΗΣΗ

© [Ελληνικό Ινστιτούτο Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία \(ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.\)](#), 2025

Δεν επιτρέπεται η αναδημοσίευση χωρίς αναφορά της πηγής.

Περιεχόμενα

Κατάλογος Γραφημάτων και Πινάκων	3
1. Εισαγωγή	4
2. Μεθοδολογία	6
3. Γενικά στοιχεία	7
4. Υγεία και ασφάλεια εργαζομένων	9
Προστασία εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση	9
Βία και παρενόχληση στους χώρους εργασίας	13
Εργονομικοί παράγοντες – Οργάνωση εργασίας - Τηλεργασία.....	16
Λειτουργία θεσμών ΥΑΕ στους χώρους εργασίας	22
Ευαισθητοποίηση και ετοιμότητα για επαγγελματικό κίνδυνο	23
Εργαζόμενοι με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών (ΔΠΥ).....	25
Προτεραιότητες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας	27
Υγεία και ασφάλεια αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό	28
5. Προστασία από έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους.....	30
Ενημέρωση και εκπαίδευση	30
Εμπιστοσύνη στις αρμόδιες κρατικές αρχές	31
Ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις στον χώρο κατοικίας	33
Αντίληψη κινδύνου και ετοιμότητα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης	35
6. Συμπεράσματα	44
Βιβλιογραφία	51

Κατάλογος Γραφημάτων και Πινάκων

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία δείγματος	8
Γράφημα 1: Ποια από τα ακόλουθα μέτρα εφαρμόζονται στον χώρο εργασίας σας για τη θερμική καταπόνηση; (n=424).....	10
Γράφημα 2: Στον χώρο εργασίας σας πραγματοποιούνται μετρήσεις θερμοκρασίας, υγρασίας κ.λπ., για την εκτίμηση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων; (n=424)	10
Γράφημα 3: Στον χώρο εργασίας σας υπάρχει μέριμνα για την προστασία από τη θερμική καταπόνηση των εργαζομένων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου; (n=424)	11
Γράφημα 4: Όταν επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες - συνθήκες καύσωνα, λαμβάνεται το μέτρο της διακοπής εργασιών για υπαίθριες εργασίες; (n=424).....	12
Γράφημα 5: Έχετε εκπαιδευθεί για την προστασία των εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση; (n=424)	12
Γράφημα 6: Στην επιχείρηση ή οργανισμό που εργάζεστε, εφαρμόζεται πολιτική για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης; (n=880)	14
Γράφημα 7: Έχετε βιώσει περιστατικό βίας ή παρενόχλησης στον χώρο εργασίας σας; (n=880)	14
Γράφημα 8: Τι είδους βία ή παρενόχληση έχετε υποστεί και από ποιον/α; (n=293).....	15
Γράφημα 9: Έχετε κάνει καταγγελία για βία ή παρενόχληση στον χώρο εργασίας; (n=293).....	16
Γράφημα 10: Εφαρμογή μέτρων για την ΥΑΕ κατά την τηλεργασία (n=106).....	16
Γράφημα 11: Εφαρμογή μέτρων για την ΥΑΕ για την ορθοστασία (n=366).....	17
Γράφημα 12: Πόσο συχνά κάνετε διάλειμμα μέσα στην εργάσιμη ημέρα; (n=880)	18
Γράφημα 13: Υπάρχει Τεχνικός Ασφάλειας (n=880)	22
Γράφημα 14: Υπάρχει Γιατρός Εργασίας (n=624)	23
Γράφημα 15: Υπάρχει Εκπρόσωπος ΥΑΕ ή ΕΥΑΕ (n=880).....	23
Γράφημα 16: Αντίληψη κινδύνου (Επαγγελματικός κίνδυνος)	25
Γράφημα 17: Προετοιμασία για επαγγελματικό κίνδυνο.....	25
Γράφημα 18: Εργαζόμενοι με ΔΠΥ – Μέσα ατομικής προστασίας (n=69).....	26
Γράφημα 19: Εντάσσετε στις διαδικασίες πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου όπως και οι υπόλοιποι; (n=69).....	27
Γράφημα 20: Προτεραιότητες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας (n=880).....	27
Γράφημα 21: Αυτοαπασχολούμενοι/ες χωρίς προσωπικό - Έχετε ενημερωθεί ή εκπαιδευθεί για θέματα ΥΑΕ; (n=160).....	28
Γράφημα 22: Πόσο σημαντικό θεωρείτε να παρέχεται εκπαίδευση στους/ις αυτοαπασχολούμενους/ες για θέματα ΥΑΕ; (n=160).....	29
Γράφημα 23: Ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με την προστασία από φυσικές καταστροφές ή/και τεχνολογικά ατυχήματα; (n=1213).....	30
Γράφημα 24: Πόσο προετοιμασμένες για την προστασία από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές θεωρείτε ότι είναι οι αρμόδιες κρατικές αρχές; (n=1213).....	32
Γράφημα 25: Ποια μέτρα έχουν ληφθεί στον χώρο κατοικίας σας για την προστασία από έκτακτες καταστάσεις; (n=1213)	34
Γράφημα 26: Αντίληψη κινδύνου για έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους (n=1213).....	36
Γράφημα 27: Ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους (n=1213).....	37

1. Εισαγωγή

Στην αναφορά αυτή παρουσιάζονται τα ευρήματα της ετήσιας έρευνας του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.) του 2025. Η έρευνα πραγματοποιείται κάθε χρόνο, με σκοπό να διερευνήσει τάσεις σχετικά με τις σύγχρονες προκλήσεις και προτεραιότητες πρόληψης για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ) και την προστασία έναντι φυσικών, τεχνολογικών και άλλων κινδύνων στο ευρύτερο περιβάλλον κατοικίας και κοινωνικής δραστηριότητας.

Στις σημερινές συνθήκες οι εμπλεκόμενοι στα θέματα ΥΑΕ, αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η έκθεση σε υψηλές θερμοκρασίες, οι αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας, η αντιμετώπιση των ζητημάτων βίας και παρενόχλησης στους χώρους εργασίας και στην πρόληψη ψυχοκοινωνικών κινδύνων, η αλληλεπίδραση εργασιακού και ευρύτερου περιβάλλοντος λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα εκδήλωσης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών και άλλων εκτάκτων καταστάσεων όπως επιδημίες, γεωπολιτικοί και περιβαλλοντικοί κίνδυνοι. Ιδιαίτερα πεδία ενδιαφέροντος αποτελούν η εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης, η πρόληψη μυοσκελετικών παθήσεων και η τηλεργασία.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ετήσια έρευνα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. καταγράφει τάσεις και προτάσεις για τα θέματα αυτά.

Η έκθεση αποτελεσμάτων της έρευνας διαρθρώνεται ως εξής:

- ❖ Στις ενότητες 2 και 3 περιγράφονται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα γενικά χαρακτηριστικά του δείγματος, αντίστοιχα.
- ❖ Στην ενότητα 4 περιλαμβάνονται θέματα που εστιάζουν στις προκλήσεις και προτεραιότητες για την ΥΑΕ, με τις εξής υποενότητες:
  - Προστασία εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση
  - Βία και παρενόχληση στους χώρους εργασίας
  - Εργονομικοί παράγοντες – Οργάνωση εργασίας - Τηλεργασία
  - Λειτουργία θεσμών ΥΑΕ στους χώρους εργασίας
  - Ευαισθητοποίηση και ετοιμότητα για τον επαγγελματικό κίνδυνο
  - Εργαζόμενοι με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών
  - Προτεραιότητες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας

- ΥΑΕ των αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό
- ❖ Στην ενότητα 5 περιλαμβάνεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου σχετικά με την προστασία του πληθυσμού από έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους.
- ❖ Στην ενότητα 6 περιλαμβάνεται η σύνοψη των βασικών συμπερασμάτων.

2. Μεθοδολογία

Η έρευνα για τις σύγχρονες προκλήσεις και προτεραιότητες πρόληψης πραγματοποιήθηκε μέσω ειδικού ερευνητικού εργαλείου (ερωτηματολογίου). Για τη σύνταξη του εργαλείου ελήφθησαν υπόψη προηγούμενες μελέτες του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. και ερευνητικά εργαλεία από τη βιβλιογραφία. Το μεγαλύτερο μέρος του ερωτηματολογίου έχει αξιολογηθεί και επικυρωθεί σε προηγούμενες έρευνες του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. από το 2019 με δείγματα άνω των 1200 συμμετεχόντων.

Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στο ευρύ κοινό μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (Google Forms) από τα μέσα Ιουλίου έως τα μέσα Οκτωβρίου 2025. Για τη διάδοση του ερωτηματολογίου αξιοποιήθηκαν διάφοροι τρόποι, συμπεριλαμβανομένης της ανάρτησής του στην επίσημη ιστοσελίδα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. και της αποστολής του μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη βάση δεδομένων του Ινστιτούτου, συνοδευόμενη από πρόσκληση για συμπλήρωση και περαιτέρω κοινοποίηση. Αξιοποιήθηκαν, επίσης, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο. Τηρήθηκαν αυστηρά όλες οι απαιτήσεις που αφορούν την εμπιστευτικότητα και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Στη μελέτη γίνεται η παραδοχή ότι ο πληθυσμός που εξετάζεται αποτελεί ένα δείγμα του γενικού πληθυσμού στο δεδομένο χρονικό διάστημα. Βάσει αυτής της παραδοχής διενεργούνται στατιστικοί έλεγχοι στο συγκεκριμένο δείγμα.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου κωδικοποιήθηκαν και καταχωρίστηκαν σε βάση δεδομένων. Για την ανάλυσή τους χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics 29. Η ανάλυση περιλαμβάνει περιγραφική στατιστική παρουσίαση των αποτελεσμάτων, καθώς και επαγωγική στατιστική για την απάντηση ερευνητικών ερωτημάτων. Στην επαγωγική ανάλυση, για τη διερεύνηση σχέσεων μεταξύ ποιοτικών μεταβλητών εφαρμόστηκαν οι έλεγχοι χ^2 , Mann–Whitney U, Kruskal–Wallis και Kendall's tau-b. Η στατιστική σημαντικότητα αξιολογήθηκε στο επίπεδο $\alpha = 0.05$. Για τη διερεύνηση των ζητημάτων που αφορούν επιμέρους θέματα, εξετάζεται μέρος του αρχικού δείγματος.

3. Γενικά στοιχεία

Το δείγμα αποτελούνταν από ενήλικες άνω των 17 ετών, που διαμένουν στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικιακής ομάδας ή μορφωτικού επιπέδου. Συνολικά, 1213 άτομα συμμετείχαν στην έρευνα, εκ των οποίων οι 880 ήταν εργαζόμενοι/ες.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τα δημογραφικά, εργασιακά και άλλα χαρακτηριστικά του δείγματος. Το δείγμα αποτελούνταν κυρίως από άτομα ηλικίας 35–54 ετών (55.1%), ακολουθούμενα από συμμετέχοντες άνω των 55 ετών (35.5%), ενώ οι ηλικίες 17–34 ετών αντιπροσώπευαν μικρότερο ποσοστό (9.4%). Όσον αφορά το φύλο, οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν άνδρες (60.5%), ενώ οι γυναίκες αποτελούσαν το 39.5% του δείγματος.

Σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο, οι περισσότεροι είχαν ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές (44.9%) ή τριτοβάθμια εκπαίδευση (41.2%). Μικρότερα ποσοστά ανέφεραν πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση (7.1%) ή τεχνική/επαγγελματική κατάρτιση (6,9%). Όσον αφορά την εργασιακή κατάσταση, οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν εργαζόμενοι (72.5%), ακολουθούμενοι από εργοδότες ή αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό (17.1%), ενώ το 10.3% ανήκε σε άλλες κατηγορίες (συνταξιούχοι, άνεργοι).

Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες κατοικούσαν στην Περιφέρεια Αττικής (53.9%). Οι συμμετέχοντες από τη Βόρεια Ελλάδα αποτελούσαν το 22.4% του δείγματος, ακολουθούμενοι από εκείνους από την Κεντρική Ελλάδα (14.4%) και τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη (9.3%).

Σε σύγκριση με τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), το δείγμα μας παρουσιάζει υπερεκπροσώπηση κατοίκων της Αττικής (53.9% στο δείγμα μας έναντι 36% σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ), υπερεκπροσώπηση ανδρών (60.5% στο δείγμα μας έναντι 49% σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ), καθώς και υπερεκπροσώπηση της ηλικιακής ομάδας 35–54 ετών, ενώ οι άλλες δύο ηλικιακές ομάδες υποεκπροσωπούνται.

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία δείγματος

		N	%*
Ηλικία	17 έως 34	114	9.4
	35 έως 54	667	55.1
	> 55	430	35.5
Φύλο	Άνδρας	731	60.5
	Γυναίκα	477	39.5
Επίπεδο εκπαίδευσης	Πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση	86	7.1
	Τεχνική σχολή ή επαγγελματική/τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση	83	6.9
	Τριτοβάθμια εκπαίδευση	498	41.2
	Μεταπτυχιακές σπουδές (Μάστερ, Διδακτορικό κ.λπ.)	543	44.9
Εργασιακή σχέση	Εργαζόμενοι/ες	880	72.5
	Εργοδότες – Αυτοαπασχολούμενοι/ες χωρίς προσωπικό	208	17.1
	Άλλο (συνταξιούχοι, άνεργοι/ες)	125	10.3
Τόπος κατοικίας	Βόρεια Ελλάδα	271	22.4
	Κεντρική Ελλάδα	175	14.4
	Αττική	653	53.9
	Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	113	9.3

* Σημείωση: Βάση για υπολογισμό n=1213.

4. Υγεία και ασφάλεια εργαζομένων

Προστασία εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση

Στην έρευνα διερευνήθηκε η εφαρμογή μέτρων προστασίας των εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση.

Κατά το χρονικό διάστημα από 27 Ιουνίου έως 28 Ιουλίου 2025 εκδόθηκαν συνολικά δεκατρείς (13) εγκύκλιοι με θέμα τα έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα. Στην πλειονότητά τους προβλεπόταν η υποχρεωτική παύση εργασιών σε υπαίθριες δραστηριότητες κατά το χρονικό διάστημα 12:00–16:00, σε συγκεκριμένες περιοχές της Ελλάδας. Η προηγούμενη αναλυτική εγκύκλιος, η οποία είχε συμβουλευτικό χαρακτήρα, ήταν η Εγκ. 34666/2024 «Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων». Σε αυτήν περιγράφονται αναλυτικά τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα πρόληψης, καθώς και η μεθοδολογία εκτίμησης της θερμικής καταπόνησης με τη χρήση του δείκτη WBGT.

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας διερευνήθηκε ο βαθμός εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων σε χώρους εργασίας. Ως βάση για την ανάλυση χρησιμοποιείται το δείγμα εργαζομένων (n=424) που απάντησαν ότι εργάζονται είτε σε εξωτερικό χώρο είτε σε εσωτερικό/και εξωτερικό χώρο (εξαιρουμένων όσων στην ερώτηση για τη διακοπή υπαίθριων εργασιών λόγω καύσωνα είχαν απαντήσει ότι «δεν απαιτείται γιατί δεν υπάρχει έκθεση σε υψηλές θερμοκρασίες»).

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα ([Γράφημα 1](#)), το υψηλότερο ποσοστό των επιχειρήσεων/οργανισμών εφαρμόζει το τεχνικό μέτρο της εγκατάστασης κλιματιστικών μονάδων. Επισημαίνεται ότι τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συνολικά για το δείγμα και ενδεχομένως να υπάρχει διαφοροποίηση αναλόγως του κλάδου και συγκεκριμένων εργασιών.

Παράλληλα, περίπου οι μισές επιχειρήσεις/οργανισμοί υιοθετούν μέτρα, όπως η παροχή δροσερού πόσιμου νερού και η εξασφάλιση κατάλληλων χώρων ανάπαυσης – είτε σκιερών, είτε κλιματιζόμενων – με τα ποσοστά εφαρμογής να κυμαίνονται μεταξύ 29.7% και 51.9%.

Άλλα οργανωτικά μέτρα που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν τα διαλείμματα, τα οποία υιοθετούνται σε σημαντικό ποσοστό (63.4%).

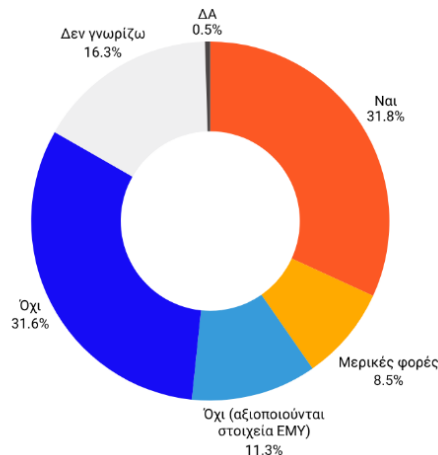
Αντίθετα, χαμηλότερα είναι τα ποσοστά εφαρμογής μέτρων όπως ο προγραμματισμός της εργασίας εκτός ωρών θερμικής αιχμής (41.5%) και η μείωση των εργασιών κατά το διάστημα 12:00–16:00 (44.3%).

Γράφημα 1: Ποια από τα ακόλουθα μέτρα εφαρμόζονται στον χώρο εργασίας σας για τη θερμική καταπόνηση; (n=424)

Γράφημα 2: Στον χώρο εργασίας σας πραγματοποιούνται μετρήσεις θερμοκρασίας, υγρασίας κ.λπ., για την εκτίμηση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων; (n=424)

Διενεργούνται μετρήσεις θερμοκρασίας, υγρασίας κ.λπ. για την εκτίμηση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων;

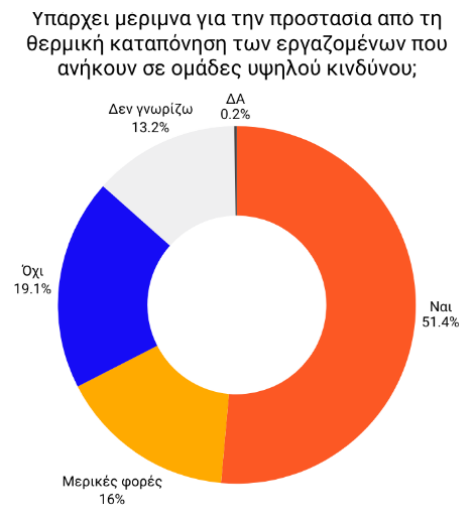

Οι μετρήσεις του θερμικού περιβάλλοντος αποτελούν υποχρεωτική διαδικασία στο πλαίσιο της εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου, ανεξαρτήτως του αν η σχετική εγκύκλιος για τη θερμική καταπόνηση έχει

δεσμευτικό χαρακτήρα. Ωστόσο, μόλις το 31.8% αναφέρει ότι πραγματοποιούνται (Γράφημα 2).

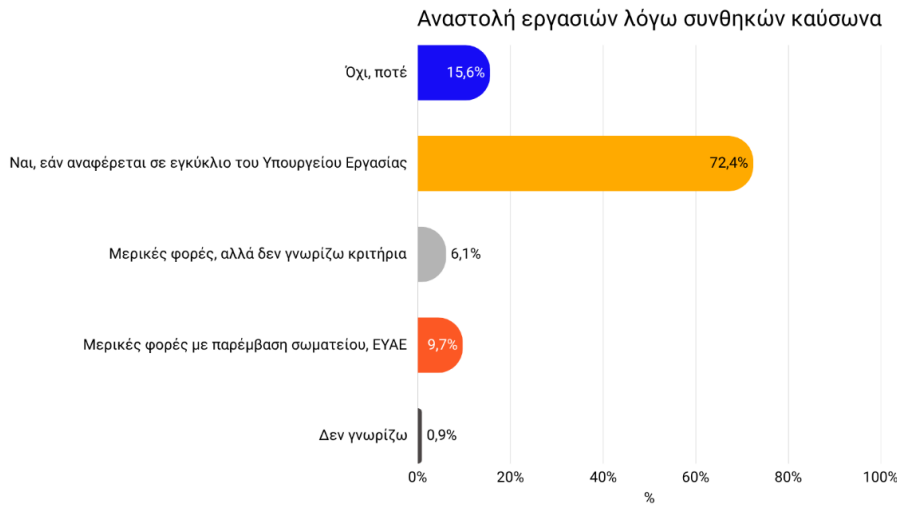
Η εγκύκλιος για τη θερμική καταπόνηση προβλέπει ειδικές ομάδες υψηλού κινδύνου, οι οποίες είτε δεν θα πρέπει να εκτίθενται σε υψηλές θερμοκρασίες, είτε απαιτείται να λαμβάνουν πρόσθετα προστατευτικά μέτρα. Οι ομάδες αυτές προσδιορίζονται από τον ιατρό εργασίας, ο οποίος είναι επίσης αρμόδιος για τον σχεδιασμό των κατάλληλων μέτρων προστασίας. Το 51.4% των ερωτηθέντων απάντησε ότι εφαρμόζονται τα εν λόγω μέτρα στον χώρο εργασίας τους, ενώ στο 19.1% ότι δεν λαμβάνονται. Επιπλέον, ένα ποσοστό 16% δηλώνει ότι τα μέτρα εφαρμόζονται μόνο περιστασιακά (Γράφημα 3).

Γράφημα 3: Στον χώρο εργασίας σας υπάρχει μέριμνα για την προστασία από τη θερμική καταπόνηση των εργαζομένων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου; (n=424)

Στο Γράφημα 4 εξετάζεται η εφαρμογή μέτρων διακοπής υπαίθριων εργασιών λόγω καύσωνα.

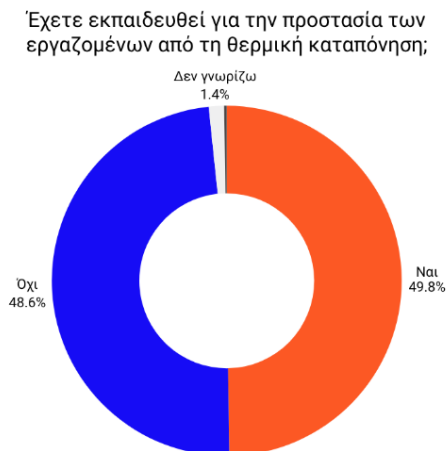
Γράφημα 4: Όταν επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες - συνθήκες καύσωνα, λαμβάνεται το μέτρο της διακοπής εργασιών για υπαίθριες εργασίες; (n=424)

Το μέτρο φαίνεται να εφαρμόζεται κυρίως όταν αναφέρεται σε εγκύκλιο, πιθανότατα υποχρεωτικού χαρακτήρα από το Υπουργείο Εργασίας και αφορά σχεδόν το 68% των ερωτηθέντων. Περίπου 1 στους 10 ανέφερε ότι η διακοπή εργασιών πραγματοποιείται μετά από παρέμβαση του σωματείου ή της ΕΥΑΕ. Στην ερώτηση «Εάν πραγματοποιηθεί διακοπή εργασιών λόγω υψηλών θερμοκρασιών, οι εργαζόμενοι λαμβάνουν το ημερομίσθιο;» η πλειοψηφία (73.1%) απάντησε ότι καταβάλλεται.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση των εργαζομένων για την προστασία από τη θερμική καταπόνηση, ένα σημαντικό ποσοστό (49.8%) έχει εκπαιδευτεί, ενώ το 48.6% δεν έχει λάβει σχετική εκπαίδευση (Γράφημα 5).

Γράφημα 5: Έχετε εκπαιδευθεί για την προστασία των εργαζομένων από τη θερμική καταπόνηση; (n=424)

Βία και παρενόχληση στους χώρους εργασίας

Σύμφωνα με την υπάρχουσα νομοθεσία, α) ως «βία και παρενόχληση» νοούνται οι μορφές συμπεριφοράς, πράξεις, πρακτικές ή απειλές αυτών, που αποσκοπούν, οδηγούν ή ενδέχεται να οδηγήσουν σε σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική ή οικονομική βλάβη, είτε εκδηλώνονται μεμονωμένα είτε κατ' επανάληψη, β) ως «παρενόχληση» νοούνται οι μορφές συμπεριφοράς, που έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας του προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος, ανεξαρτήτως εάν συνιστούν μορφή διάκρισης, και περιλαμβάνουν και την παρενόχληση λόγω φύλου ή για άλλους λόγους διάκρισης.

Στο πλαίσιο της έρευνας, η διερεύνηση για τη βία και την παρενόχληση στον εργασιακό χώρο πραγματοποιήθηκε με τη χρήση τεσσάρων δηλώσεων/ερωτήσεων. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν αν «στην επιχείρηση ή οργανισμό που εργάζονται, εφαρμόζεται πολιτική για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης», αν οι ίδιοι/ες «έχουν βιώσει περιστατικό βίας ή παρενόχλησης στον χώρο εργασίας τους» και αν «έχουν κάνει καταγγελία για βία ή παρενόχληση στον χώρο εργασίας». Επιπλέον, ζητήθηκε να αναφέρουν το είδος της παρενόχλησης που έχουν υποστεί (ψυχολογική, σεξουαλική, σωματική βία, άλλο) και από ποιον/α (από προϊστάμενο/η ή εργοδότη, από συνάδελφο, από πελάτη/ισα ή επισκέπτη/τρια).

Το 61.9% των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφερε ότι στην επιχείρηση ή οργανισμό που εργάζονται, εφαρμόζεται πολιτική για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης, ενώ το 15% ότι δεν γνωρίζει (Γράφημα 6).

Τα αποτελέσματα δείχνουν στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ μεγέθους επιχείρησης και εφαρμογής πολιτικής για τη βία και παρενόχληση ($\chi^2(6)=40.311$, $p<0.001$). Το ποσοστό επιχειρήσεων που εφαρμόζουν σχετική πολιτική αυξάνεται από 39.7% στις πολύ μικρές επιχειρήσεις σε 71.1% στις μεγάλες. Αντίθετα, η μη εφαρμογή πολιτικής μειώνεται όσο αυξάνεται το μέγεθος της επιχείρησης.

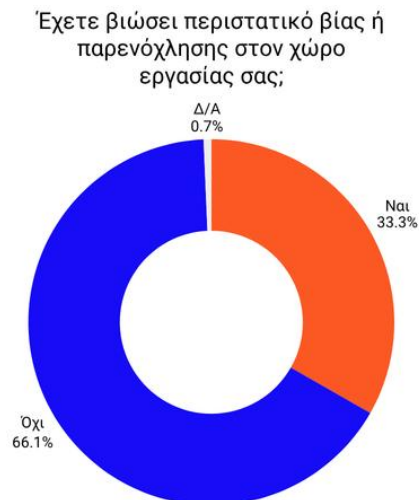
Γράφημα 6: Στην επιχείρηση ή οργανισμό που εργάζεστε, εφαρμόζεται πολιτική για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης; (n=880)

Από το σύνολο των συμμετεχόντων εργαζομένων (n=880) στην έρευνα, 293 (33.3%) απάντησαν ότι έχουν βιώσει περιστατικό βίας και παρενόχλησης (Γράφημα 7).

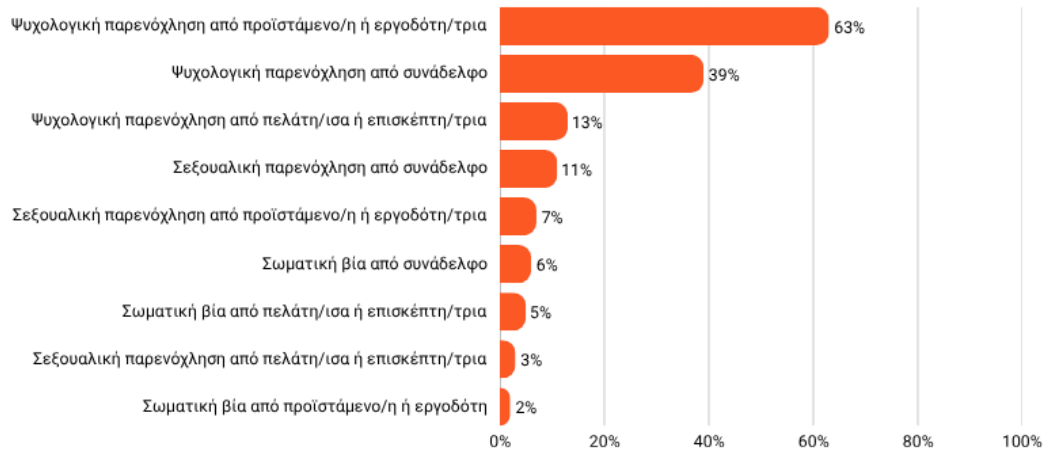
Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ φύλου και εμπειρίας βίας ή παρενόχλησης στον χώρο εργασίας ($\chi^2(1)=35.612$, $p<0.001$). Οι γυναίκες (44.3%) ανέφεραν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά εμπειρίας σε σύγκριση με τους άνδρες (25.1%).

Γράφημα 7: Έχετε βιώσει περιστατικό βίας ή παρενόχλησης στον χώρο εργασίας σας; (n=880)

Στο **Γράφημα 8** παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας στην ερώτηση «Τι είδους βία ή παρενόχληση έχετε υποστεί και από ποιον/α;». Τα ποσοστά υπολογίζονται με βάση το δείγμα εργαζομένων που είχαν απαντήσει στην προηγούμενη ερώτηση ότι έχουν υποστεί βία και παρενόχληση στον χώρο εργασίας τους (n=293).

Γράφημα 8: Τι είδους βία ή παρενόχληση έχετε υποστεί και από ποιον/α; (n=293)

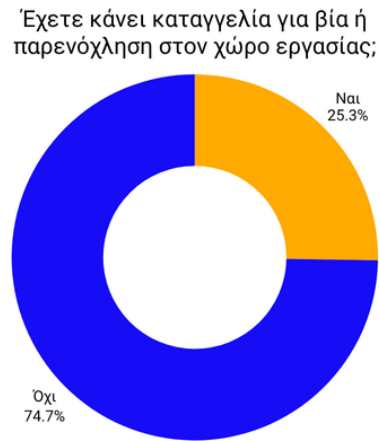
Η ανάλυση έδειξε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ ικανοποίησης από την εργασία και εμπειρίας βίας ή παρενόχλησης ($\chi^2(4)=88.623$, $p<0.001$). Το ποσοστό των εργαζομένων που έχουν βιώσει περιστατικά βίας μειώνεται από 70.6% στους καθόλου ικανοποιημένους σε 19.6% στους πάρα πολύ ικανοποιημένους. Το εύρημα υποδηλώνει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ αρνητικού εργασιακού περιβάλλοντος και χαμηλής ικανοποίησης.

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν το βαθμό στον οποίο αισθάνονται άγχος τους τελευταίους 6 μήνες. Το άγχος καθορίστηκε ως η κατάσταση κατά την οποία το άτομο αισθάνεται ένταση, ανησυχία, νευρικότητα, αγωνία, ή έχει βραδινές αϋπνίες λόγω της αδιάλειπτης συγκέντρωσης του μυαλού του σε προβλήματα (Lindström et al. 2000).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ επιπέδου άγχους και εμπειρίας βίας ή παρενόχλησης ($\chi^2(4)=43.981$, $p<0.001$). Το ποσοστό των εργαζομένων που έχουν βιώσει περιστατικά αυξάνεται από 7.9% σε όσους δηλώνουν «καθόλου» άγχος, σε 44.2% σε όσους δηλώνουν «πάρα πολύ» άγχος. Το εύρημα υποδηλώνει ότι υψηλότερα επίπεδα άγχους συνδέονται με αυξημένη πιθανότητα έκθεσης σε περιστατικά βίας ή παρενόχλησης.

Μόνο 1 τους 4 εργαζομένους/ες ανέφεραν ότι έχουν κάνει καταγγελία για βία και παρενόχληση, όπως αποτυπώνεται στο [Γράφημα 9](#).

Γράφημα 9: Έχετε κάνει καταγγελία για βία ή παρενόχληση στον χώρο εργασίας; (n=293)

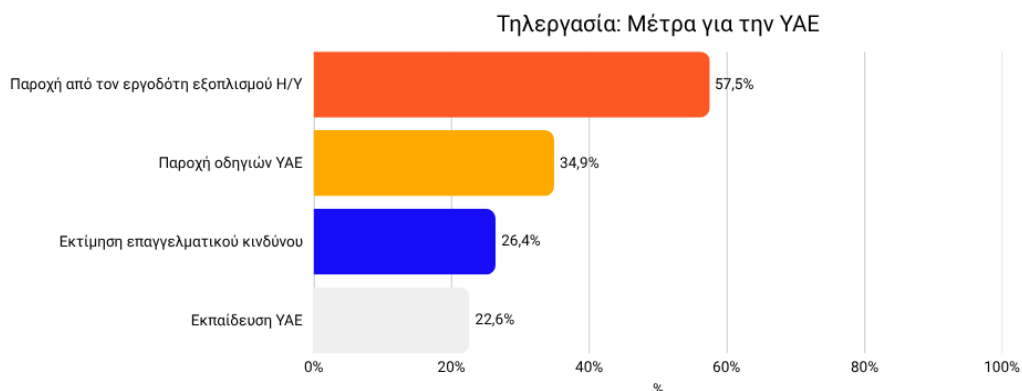

Εργονομικοί παράγοντες – Οργάνωση εργασίας - Τηλεργασία

Τηλεργασία

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, 106 δήλωσαν ότι εργάζονται με τηλεργασία τουλάχιστον μία ημέρα την εβδομάδα. Διαπιστώνεται ότι σε μικρό ποσοστό του δείγματος εφαρμόζονται μέτρα όπως η παροχή οδηγιών, η εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου και η εκπαίδευση για θέματα ΥΑΕ κατά την τηλεργασία. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στο [Γράφημα 10](#).

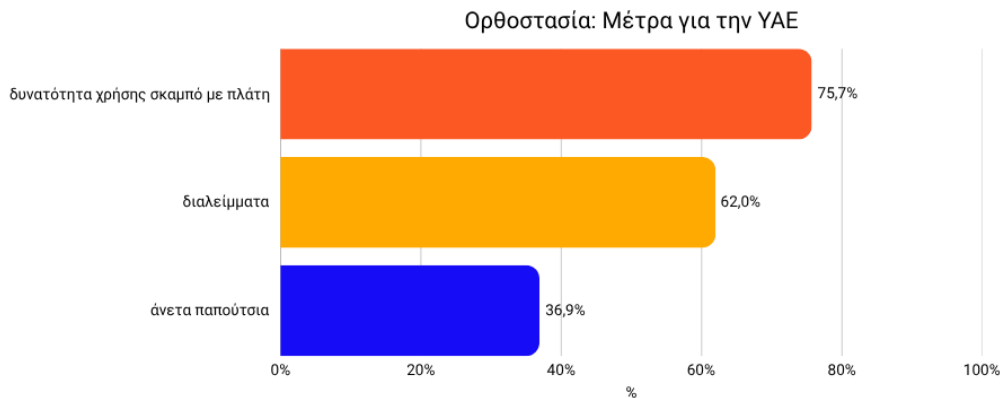
Γράφημα 10: Εφαρμογή μέτρων για την ΥΑΕ κατά την τηλεργασία (n=106)

Ορθοστασία – χειρωνακτική διακίνηση φορτίων

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, 366 δήλωσαν ότι εργάζονται όρθιοι/ες τουλάχιστον δύο ώρες την ημέρα. Οι 3 στους 4 συμμετέχοντες από το δείγμα, δήλωσαν ότι υπάρχει κατά τη διάρκεια της εργασίας τους δυνατότητα χρήσης σκαμπό με πλάτη. Σε μικρότερο ποσοστό οι εργαζόμενοι/ες δήλωσαν ότι γίνονται διαλείμματα και ότι φορούν άνετα παπούτσια. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στο [Γράφημα 11](#).

Γράφημα 11: Εφαρμογή μέτρων για την ΥΑΕ για την ορθοστασία (n=366)

Ο έλεγχος χ^2 έδειξε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της διάρκειας ορθοστασίας και της εμφάνισης μυοσκελετικών συμπτωμάτων. Η αυξημένη διάρκεια εργασίας σε όρθια στάση σχετίζεται με μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης πόνου στη μέση, αν και η σχέση αυτή είναι σχετικά ασθενής. Η σχέση μεταξύ ορθοστασίας και μυϊκών πόνων στα κάτω άκρα είναι ιδιαίτερα ισχυρή, με σημαντική αύξηση των συμπτωμάτων σε άτομα που εργάζονται όρθια για περισσότερες από 4 ώρες ημερησίως.

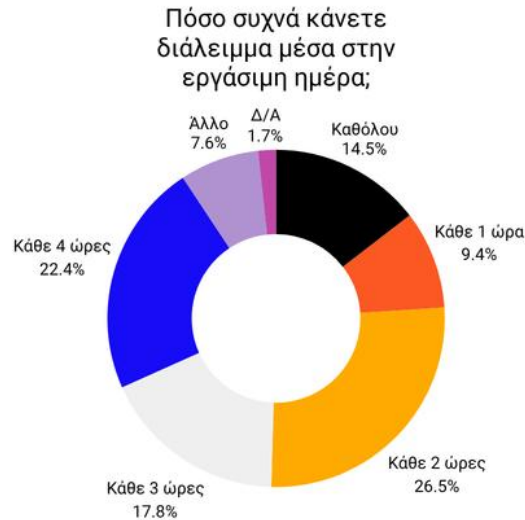
Επίσης, η αυξανόμενη συχνότητα χειρωνακτικών δραστηριοτήτων (ανύψωση, έλξη/ώθηση φορτίων) σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης πόνου στη μέση.

Οργάνωση εργασίας

Για την αποτύπωση της οργάνωσης εργασίας, οι εργαζόμενοι/ες κλήθηκαν να απαντήσουν ερωτήσεις σχετικά με το ωράριο και τις βάρδιες, με τα διαλείμματα μέσα στην εργάσιμη μέρα, για την επαναληπτικότητα, τους γρήγορους ρυθμούς και τις στενές προθεσμίες.

Στο **Γράφημα 12** αποτυπώνονται τα αποτελέσματα στην ερώτηση για τη συχνότητα διαλειμάτων μέσα στην εργάσιμη ημέρα. Το 14.5% του δείγματος απάντησε ότι δεν κάνει καθόλου διάλειμμα.

Γράφημα 12: Πόσο συχνά κάνετε διάλειμμα μέσα στην εργάσιμη ημέρα; (n=880)

Διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της συχνότητας εργασίας άνω των 8 ωρών ημερησίως και του επιπέδου άγχους των εργαζομένων ($\chi^2(8)=26.63$, $p<0.001$). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αυξημένη έκθεση σε παρατεταμένο ωράριο σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα αυτοαναφερόμενου άγχους.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης χ^2 ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ της εργασίας κατά τα Σαββατοκύριακα και του επιπέδου άγχους, καθώς και της ικανοποίησης από την εργασία. Συγκεκριμένα, η συχνότερη εργασία το Σάββατο και την Κυριακή σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα άγχους και χαμηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από την εργασία. Διαπιστώθηκε οριακά στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της συχνότητας νυχτερινής εργασίας και του επιπέδου άγχους των εργαζομένων.

Η συχνότητα διαλειμάτων σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την ικανοποίηση από την εργασία. Επίσης, η ανάλυση έδειξε ότι η συχνότητα εκτέλεσης επαναληπτικών καθηκόντων και παράγοντες εργασιακής πίεσης, όπως οι γρήγοροι ρυθμοί και οι στενές προθεσμίες, σχετίζονται στατιστικά σημαντικά τόσο με τα επίπεδα άγχους, όσο και με την ικανοποίηση από την εργασία. Συγκεκριμένα, η αυξημένη επαναληπτικότητα, και η αύξηση των

απαιτήσεων χρόνου και ρυθμού συνδέονται με χαμηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από την εργασία και υψηλότερα επίπεδα άγχους.

Εργασία με Η/Υ στον χώρο του γραφείου

Οι 681 από τους συμμετέχοντες εργαζόμενους ανέφεραν ότι αρκετές φορές, ή συχνά/πολύ συχνά εργάζονται με ηλεκτρονικό υπολογιστή (δεν περιλαμβάνονται οι εργαζόμενοι με τηλεργασία). Οι εργαζόμενοι αυτοί κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικά με τον εξοπλισμό που χρησιμοποιούν και την εργονομική διευθέτηση του χώρου. Συγκεκριμένα ρωτήθηκαν για τα παρακάτω:

- Εάν χρησιμοποιούν ρυθμιζόμενο κάθισμα.
- Εάν υπάρχει επάρκεια χώρου στο γραφείο ώστε να ακουμπά μέρος των βραχιόνων.
- Εάν η τοποθέτηση της οθόνης είναι κατάλληλη (τα χέρια σε πλήρη έκταση να ακουμπούν την οθόνη του υπολογιστή, η οθόνη του υπολογιστή να είναι τοποθετημένη σε κατάλληλο ύψος και κλίση ώστε να αποφεύγεται η έκταση του αυχένα ή η επίκυψη, η οθόνη του υπολογιστή να είναι τοποθετημένη έτσι ώστε να μη δημιουργούνται αντανακλάσεις).

Επίσης, οι ερωτηθέντες απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με τη συχνότητα με την οποία εργάζονται σε επίπονες στάσεις εργασίας, όπως:

- οι καρποί σε απόκλιση από την ουδέτερη θέση
- ο αυχένας σε απόκλιση από την ουδέτερη θέση
- σκύψιμο ράχης

Για την εκτίμηση της εργονομίας του εξοπλισμού και της μυοσκελετικής καταπόνησης (σύμφωνα με τη δήλωση των εργαζομένων του δείγματος), υπολογίστηκαν δυο «σκορ». Το «εργονομικό σκορ» και το «μυοσκελετικό σκορ». Ενδεικτικά, ανάλογη μεθοδολογία έχουν χρησιμοποιήσει οι Ware et al. 1994, Μπιάνκα 2021, Κότσι κ.ά. 2014, Charpe & Kaushik 2020. Βλ. επίσης Κουκουλάκη κ.ά. 2022.

Για τον υπολογισμό του «εργονομικού σκορ» ελήφθησαν υπόψη οι απαντήσεις των ερωτηθέντων για τα εργονομικά χαρακτηριστικά του εξοπλισμού και για τις στάσεις εργασίας. Για την ομοιογένεια της ανάλυσης οι κλίμακες των απαντήσεων αναπροσαρμόζονται με μια νέα κλίμακα από το 0 έως το 100. Για τις δηλώσεις που αφορούν στον εξοπλισμό, όταν μια παράμετρος επιλέγεται βαθμολογείται με 100, ενώ αν όχι με 0. Για τις δηλώσεις που αφορούν στις

στάσεις εργασίας, η αντιστοίχιση της κλίμακας των απαντήσεων είναι: ποτέ/σπάνια: 100, αρκετές φορές: 50, συχνά/πολύ συχνά: 0. Μετά την αναπροσαρμογή των κλιμάκων υπολογίζεται ο μέσος όρος των σκορ των 8 παραπάνω δηλώσεων, λαμβάνοντας μια νέα τελική μεταβλητή που στην παρούσα μελέτη καλείται «εργονομικό σκορ» και κυμαίνεται από 0 (χωρίς καμία εργονομική προσαρμογή στον εξοπλισμό και στη στάση εργασίας), ως 100 (η βέλτιστη προσαρμογή στον εξοπλισμό και στη στάση εργασίας), πάντα σύμφωνα με τις δηλώσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν εργαλείο.

Ανάλογα έχει υπολογιστεί και το «μυοσκελετικό σκορ» που μετράει πόσα συμπτώματα αναφέρθηκαν συνολικά τους τελευταίους 12 μήνες από τα ακόλουθα:

- πονοκέφαλο ή καταπόνηση ματιών
- μυϊκούς πόνους στους ώμους, αυχένα και/ή άνω άκρα (βραχίονες, αγκώνες, καρπούς, χέρια κ.λπ.)
- πόνους στη μέση
- μυϊκούς πόνους στα κάτω άκρα (γοφούς, πόδια, γόνατα, πατούσες κ.λπ.)

Η αναφορά κάποιου από τα παραπάνω, η οποία επιβαρύνει το μυοσκελετικό σύστημα, αντιστοιχεί στον βαθμό 100, ενώ η μη αναφορά κάποιου από αυτά αντιστοιχεί στον βαθμό 0. Όπως και στο «εργονομικό σκορ», υπολογίζεται ο μέσος όρος για τα παραπάνω, ο οποίος αποτελεί το «μυοσκελετικό σκορ» με βαθμολόγηση 100 τη χειρότερη μυοσκελετική καταπόνηση, ενώ 0 την καλύτερη, πάντα σύμφωνα με την αυτοαναφορά των συμμετεχόντων εργαζομένων στην έρευνα. Όσο μεγαλύτερη η βαθμολογία του «μυοσκελετικού σκορ», τόσο περισσότερα συμπτώματα αναφέρθηκαν.

Για τους/τις εργαζόμενους/ες με υπολογιστή, το μέσο «εργονομικό σκορ» είναι 62.23 (± 25.79) ενώ το μέσο «μυοσκελετικό σκορ» είναι 56.61 (± 33.24).

Βρέθηκε στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του «εργονομικού σκορ» και του «μυοσκελετικού σκορ», σύμφωνα με τον συντελεστή συσχέτισης Pearson correlation coefficient ($r = -0.295$, $p < .001$), γεγονός που υποδηλώνει ότι υψηλότερη εργονομική ποιότητα, σχετίζεται με χαμηλότερα επίπεδα αναφερόμενων μυοσκελετικών συμπτωμάτων και καταπόνησης.

Διερευνήθηκε η σχέση μεταξύ «εργονομικού σκορ» και «μυοσκελετικού σκορ» με το άγχος, την ικανοποίηση από την εργασία, καθώς και την αντίληψη κινδύνου και ετοιμότητα – προετοιμασία για επαγγελματική ασθένεια. Η

αντίληψη κινδύνου διερευνήθηκε μέσω της ερώτησης «Πόσο πιθανό θεωρείτε τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας για τον χώρο εργασίας σας;», ενώ η ετοιμότητα με την ερώτηση «Πόσο προστατευμένος/η - προετοιμασμένος/η θεωρείτε ότι είστε για τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας;».

Για τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Kendall's tau-b, λόγω της διατακτικής φύσης ορισμένων μεταβλητών και της ύπαρξης ισοβαθμιών στα δεδομένα. Τα αποτελέσματα ήταν αντίστοιχα και με τη διερεύνηση μέσω του συντελεστή Spearman's rho ως προς την κατεύθυνση και τη στατιστική σημαντικότητα των συσχετίσεων ($p < 0,001$ σε όλες τις περιπτώσεις).

Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του «εργονομικού σκορ» και του άγχους ($\tau = -0.213$, $p < .001$) και μεταξύ του «εργονομικού σκορ» και της αντίληψης κινδύνου για την επαγγελματική ασθένεια ($\tau = -0.191$, $p < .001$). Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι υψηλότερα επίπεδα εργονομίας σχετίζονται με χαμηλότερα επίπεδα άγχους και χαμηλότερη ανησυχία των ερωτηθέντων για τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας. Επιπλέον, το «εργονομικό σκορ» συσχετίστηκε θετικά με την ικανοποίηση από την εργασία ($\tau = 0.227$, $p < .001$) και την ετοιμότητα/προετοιμασία για επαγγελματική ασθένεια ($\tau = 0.280$, $p < .001$).

Βρέθηκε θετική συσχέτιση του άγχους με το «μυοσκελετικό σκορ» ($\tau = 0.307$, $p < .001$) και με την αντίληψη κινδύνου για την επαγγελματική ασθένεια ($\tau = 0.189$, $p < .001$). Το άγχος συσχετίστηκε αρνητικά με την ικανοποίηση από την εργασία ($\tau = -0.266$, $p < .001$) και την ετοιμότητα/προετοιμασία για επαγγελματική ασθένεια ($\tau = -0.136$, $p < .001$).

Η ικανοποίηση από την εργασία συσχετίστηκε αρνητικά με το «μυοσκελετικό σκορ» ($\tau = -0.201$, $p < .001$) και την αντίληψη κινδύνου για επαγγελματική ασθένεια ($\tau = -0.299$, $p < .001$), ενώ παρουσίασε ισχυρότερη θετική συσχέτιση με την ετοιμότητα/προετοιμασία για επαγγελματική ασθένεια ($\tau = 0.409$, $p < .001$).

Τέλος, η αντίληψη κινδύνου συσχετίστηκε αρνητικά με την ετοιμότητα/προετοιμασία για επαγγελματική ασθένεια ($\tau = -0.310$, $p < .001$), υποδηλώνοντας ότι υψηλότερη ανησυχία για τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας, σχετίζεται με χαμηλότερη αίσθηση ετοιμότητας για αυτήν.

Όλες οι συσχετίσεις ήταν στατιστικά σημαντικές ($p < .001$), με μεγάθη επίδρασης που κυμαίνονται από ασθενή έως μέτρια.

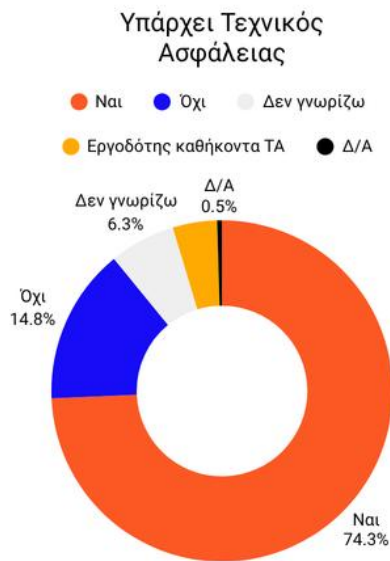
Λειτουργία θεσμών ΥΑΕ στους χώρους εργασίας

Διερευνήθηκε ο βαθμός γνώσης των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα, σε σχέση με την ύπαρξη και λειτουργία θεσμών ΥΑΕ όπως ο Τεχνικός Ασφάλειας, ο Ιατρός Εργασίας και ο Αντιπρόσωπος ή η Επιτροπή Υγείας και Ασφάλειας των εργαζομένων (ΕΥΑΕ).

Στα γραφήματα που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα με βάση το δείγμα των συμμετεχόντων εργαζομένων στην έρευνα (n=880).

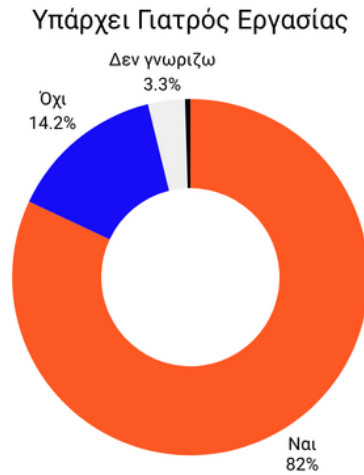
Παρατηρείται ότι είναι σημαντικό το ποσοστό αυτών που αναφέρουν ότι δεν γνωρίζουν εάν υπάρχουν και λειτουργούν αυτοί οι θεσμοί (ιδιαίτερα ως προς τους εκπροσώπους των εργαζομένων), ενώ σημαντικά είναι τα ποσοστά αυτών που απάντησαν «όχι». Αναδεικνύεται η ανάγκη ενίσχυσης της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εργαζομένων για τα σχετικά ζητήματα.

Γράφημα 13: Υπάρχει Τεχνικός Ασφάλειας (n=880)

Στο [Γράφημα 14](#) για την ύπαρξη Γιατρού εργασίας, εξετάζεται μόνο το δείγμα των εργαζομένων (n=624), που εργάζονται σε επιχειρήσεις/οργανισμούς με πάνω από 50 εργαζόμενους/ες.

Γράφημα 14: Υπάρχει Γιατρός Εργασίας (n=624)

Γράφημα 15: Υπάρχει Εκπρόσωπος ΥΑΕ ή ΕΥΑΕ (n=880)

Ευαισθητοποίηση και ετοιμότητα για επαγγελματικό κίνδυνο

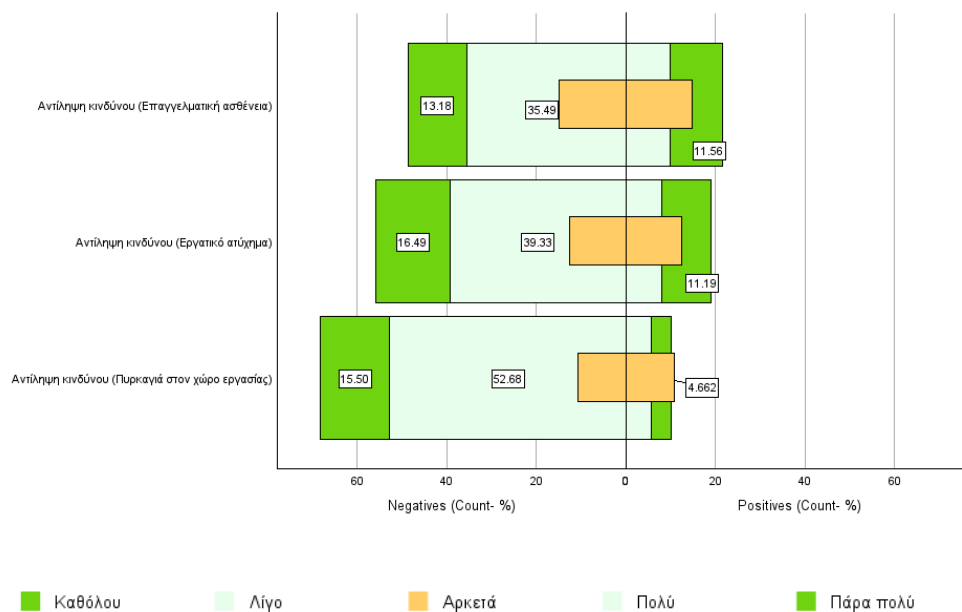
Στην ενότητα αυτή εξετάζεται πόσο ανησυχούν οι εργαζόμενοι και πόσο προετοιμασμένοι νοιώθουν για ένα ατύχημα στον χώρο εργασίας, μια επαγγελματική ασθένεια ή για τον κίνδυνο πυρκαγιάς στον χώρο εργασίας.

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν πόσο πιθανούς θεωρούν αυτούς τους κινδύνους για τον χώρο εργασίας τους («Αντίληψη κινδύνου», [Γράφημα 16](#)) και πόσο προστατευμένοι/ες - προετοιμασμένοι/ες θεωρούν ότι είναι για αυτούς τους κινδύνους («Ετοιμότητα/προετοιμασία», [Γράφημα 17](#)).

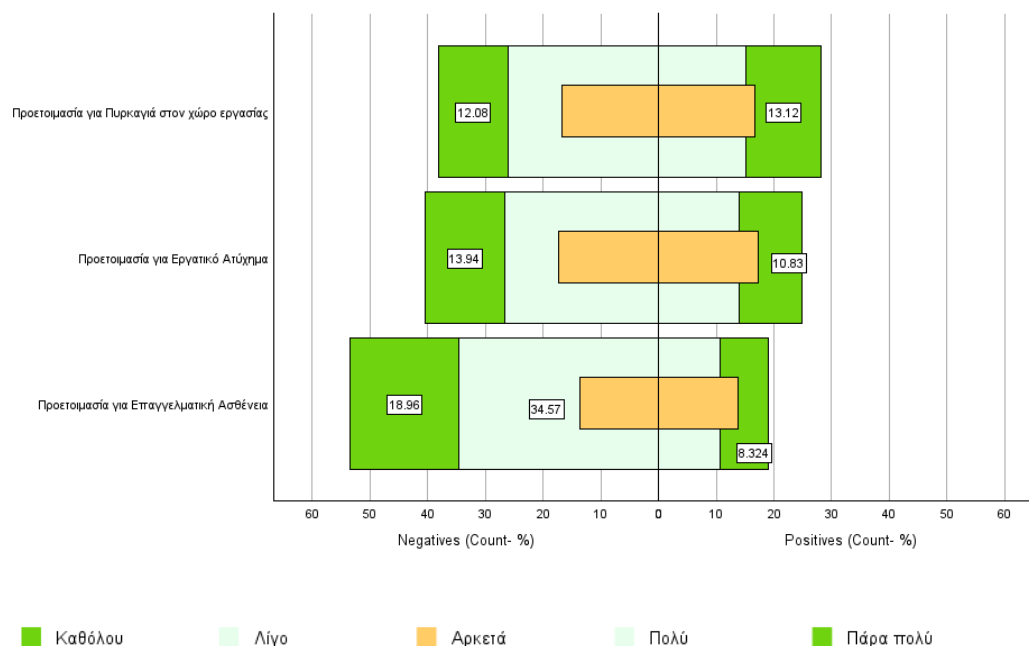
Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ικανοποίηση από την εργασία και το άγχος σχετίζονται στατιστικά σημαντικά με την αντίληψη κινδύνου και την ετοιμότητα για εργατικό ατύχημα. Υψηλότερη ικανοποίηση από την εργασία εμφανίζεται να σχετίζεται με χαμηλότερη αντίληψη κινδύνου και αυξημένη ετοιμότητα/προετοιμασία απέναντι στους εξεταζόμενους επαγγελματικούς κινδύνους (εργατικό ατύχημα, επαγγελματική ασθένεια και πυρκαγιά στον χώρο εργασίας). Αντίθετα, υψηλότερα επίπεδα άγχους σχετίζονται με αυξημένη αντίληψη κινδύνου και μειωμένη ετοιμότητα/προετοιμασία για αυτούς τους κινδύνους, με τις σχέσεις αυτές να είναι στατιστικά σημαντικές σε όλες τις αναλύσεις.

Διερευνήθηκε η σχέση μεταξύ της ύπαρξης και λειτουργίας θεσμών ΥΑΕ και της αντιλαμβανόμενης ετοιμότητας των εργαζομένων απέναντι σε εργατικά ατυχήματα, επαγγελματικές ασθένειες και πυρκαγιά στον χώρο εργασίας (ανάλυσης χ^2). Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ύπαρξης αντιπροσώπου ή επιτροπής ΥΑΕ και υψηλότερων επιπέδων αντιλαμβανόμενης ετοιμότητας σε όλες τις εξεταζόμενες διαστάσεις. Αντίστοιχα και για την περίπτωση ύπαρξης Τεχνικού Ασφάλειας. Τέλος, η ύπαρξη Γιατρού Εργασίας συσχετίστηκε στατιστικά σημαντικά με υψηλότερα επίπεδα αντιλαμβανόμενης ετοιμότητας ως προς τις επαγγελματικές ασθένειες.

Γράφημα 16: Αντίληψη κινδύνου (Επαγγελματικός κίνδυνος)

Γράφημα 17: Προτοιμασία για επαγγελματικό κίνδυνο

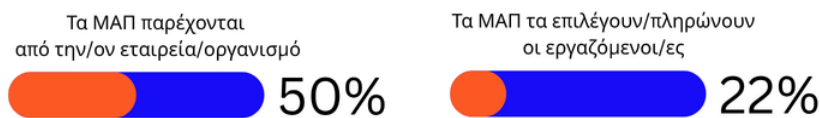
Εργαζόμενοι με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών (ΔΠΥ)

Εξετάστηκε ειδικότερα η ομάδα των εργαζομένων (n=69) που απάντησαν ότι εργάζονται με σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών ή σύμβαση έργου και αμείβονται με ΔΠΥ (το 70% του εισοδήματος από 1 ή 2

εταιρείες/οργανισμούς). Πρόκειται για εργαζόμενους/ες που μπορεί να χαρακτηρίζονται τυπικά ως αυτοαπασχολούμενοι, αλλά στην πράξη παρουσιάζουν όλα τα χαρακτηριστικά εξαρτημένης εργασίας (έλεγχος από την επιχείρηση/οργανισμό με τον οποίο συμβάλλονται για τον τόπο, τον χρόνο, τον τρόπο παροχής της εργασίας κ.λπ.). Οι εργαζόμενοι αυτοί θα πρέπει να απολαμβάνουν την κατάλληλη προστασία για θέματα ΥΑΕ και άλλα εργασιακά ζητήματα. Το ζήτημα αυτό συζητείται ευρέως στη βιβλιογραφία, όπου χρησιμοποιείται συχνά ο όρος «εικονική αυτοαπασχόληση» (“bogus self-employment”) (European Labour Authority 2024).

Οι εργαζόμενοι/ες με ΔΠΥ κλήθηκαν να απαντήσουν αν παρέχονται τα μέσα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) από την εταιρεία/οργανισμό με τον/την οποίο/α έχουν σύμβαση. Το 22% αυτών απάντησε ότι επιλέγουν οι ίδιοι και πληρώνουν τα ΜΑΠ και το 50% ότι παρέχονται από την εταιρεία/οργανισμό (Γράφημα 18).

Γράφημα 18: Εργαζόμενοι με ΔΠΥ – Μέσα ατομικής προστασίας (n=69)

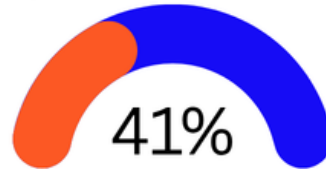

Τα συγκεκριμένα ποσοστά ενδεχομένως να μην ανταποκρίνεται στα πραγματικά ποσοστά στο δείγμα (π.χ. ένα μέρος των εργαζομένων μπορεί να εργάζεται σε εργασίες όπου δεν απαιτούνται ΜΑΠ). Ωστόσο, το γεγονός ότι σε ένα μέρος αυτών των εργαζομένων δεν παρέχεται ΜΑΠ από τον εργοδότη, αναδεικνύει την ανάγκη κάλυψής τους για τα θέματα επαγγελματικού κινδύνου.

Αυτό αναδεικνύεται ακόμη περισσότερο από τα αποτελέσματα των απαντήσεων στην ερώτηση αν οι εργαζόμενοι/ες με αυτού του είδους τη σχέση εργασίας εντάσσονται στις διαδικασίες πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου όπως και οι υπόλοιποι/ες (Γράφημα 19), όπου φαίνεται ότι 3 στους 5 απάντησαν αρνητικά.

Γράφημα 19: Εντάσσετε στις διαδικασίες πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου όπως και οι υπόλοιποι; (n=69)

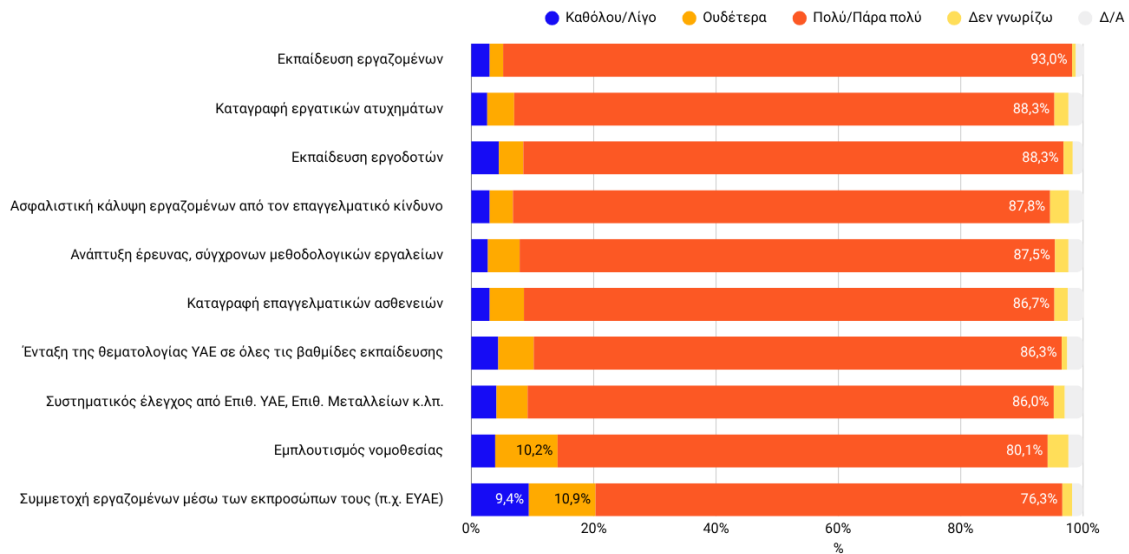
Εντάσσετε στις διαδικασίες πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου όπως και οι υπόλοιποι

Προτεραιότητες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας

Διερευνήθηκε η υποκειμενική άποψη των συμμετεχόντων εργαζομένων στην έρευνα σχετικά με τον βαθμό συμβολής ορισμένων παραγόντων και δράσεων στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και ΥΑΕ. Όπως φαίνεται στο [Γράφημα 20](#), όλες οι προτάσεις θεωρούνται σημαντικές πολύ ή πάρα πολύ.

Γράφημα 20: Προτεραιότητες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας (n=880)

Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ύπαρξης Εκπροσώπου ΥΑΕ/ΕΥΑΕ και της αντίληψης για τη σημασία της συμμετοχής των εργαζομένων ($\chi^2(10)=28.648$, $p=0.001$). Οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις/οργανισμούς όπου υπάρχει εκπρόσωπος, εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά που θεωρούν τη συμμετοχή «πάρα πολύ σημαντική», σε σύγκριση με όσους δεν διαθέτουν εκπρόσωπο, ενώ όσοι δεν γνωρίζουν την ύπαρξη εκπροσώπου εμφανίζουν μεγαλύτερη αβεβαιότητα.

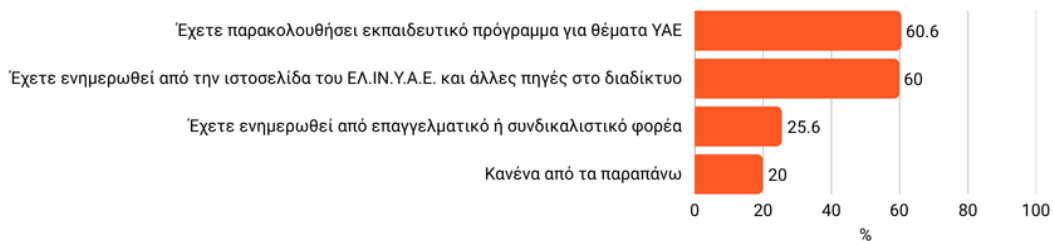
Υγεία και ασφάλεια αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό

Στη έρευνα συμμετείχαν 160 αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό) διαφόρων ειδικοτήτων.

Στο **Γράφημα 21** αποτυπώνεται ότι απαιτείται σημαντική ενίσχυση της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των αυτοαπασχολούμενων για θέματα ΥΑΕ. Οι 3 στους 5 έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα για θέματα ΥΑΕ και έχουν ενημερωθεί για θέματα ΥΑΕ από το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. και άλλες πηγές στο διαδίκτυο. Περίπου 1 στους 4 αναφέρει ότι έχει ενημερωθεί από το συνδικαλιστικό του/της φορέα. Το 1/5 αυτών που απάντησαν αναφέρουν ότι θεωρούν ότι δεν έχουν καμιά ουσιαστική ενημέρωση για αυτά τα θέματα.

Στην ερώτηση «Πόσο σημαντικό θεωρείτε να παρέχεται εκπαίδευση στους/ις αυτοαπασχολούμενους/ες για θέματα ΥΑΕ», το 86.3% ανέφερε πολύ/πάρα πολύ και το 10.6% αρκετά (**Γράφημα 22**). Αναδεικνύεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων αυτοαπασχολούμενων ιεραρχεί τα θέματα ΥΑΕ ως πολύ σημαντικά και επισημαίνει την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για την προώθηση αυτών των θεμάτων.

Γράφημα 21: Αυτοαπασχολούμενοι/ες χωρίς προσωπικό - Έχετε ενημερωθεί ή εκπαιδευθεί για θέματα ΥΑΕ; (n=160)

Γράφημα 22: Πόσο σημαντικό θεωρείτε να παρέχεται εκπαίδευση στους/ις αυτοαπασχολούμενους/ες για θέματα ΥΑΕ; (n=160)

Πόσο σημαντικό θεωρείτε να παρέχεται εκπαίδευση για θέματα ΥΑΕ;

5. Προστασία από έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους

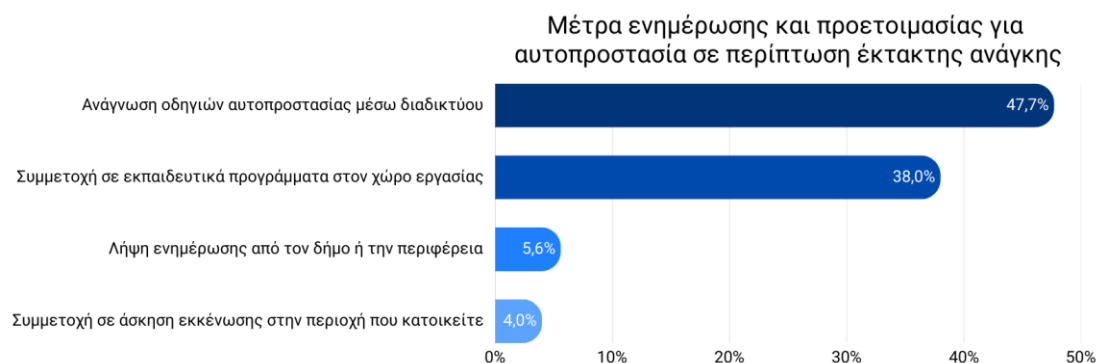
Στην ενότητα αυτή εξετάζονται ζητήματα σχετικά με την αντίληψη κινδύνου του πληθυσμού και την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης για έντεκα διαφορετικούς τύπους κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων φυσικών, τεχνολογικών, βιολογικών και περιβαλλοντικών κινδύνων, καθώς και της απειλής πολέμου.

Ενημέρωση και εκπαίδευση

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν εάν έχουν λάβει μέρος σε άσκηση εκκένωσης στην περιοχή όπου διαμένουν, εάν έχουν εκπαιδευτεί στον χώρο εργασίας τους σχετικά με μέτρα προστασίας από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και άλλους κινδύνους, εάν έχουν διαβάσει οδηγίες αυτοπροστασίας για τέτοιου είδους κινδύνους, καθώς και εάν έχουν λάβει σχετική εκπαίδευση από τον Δήμο ή την Περιφέρεια στην οποία βρίσκεται ο τόπος κατοικίας τους.

Όπως φαίνεται στο **Γράφημα 23**, μόλις το 5.6% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι έχει λάβει ενημέρωση από δημοτικές ή περιφερειακές αρχές, ενώ το 47.7% δήλωσε ότι έχει διαβάσει διαδικτυακά οδηγίες αυτοπροστασίας. Η συμμετοχή σε ασκήσεις εκκένωσης στον τόπο κατοικίας ήταν περιορισμένη (4%), ενώ το 38% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι έχει λάβει εκπαίδευση στον χώρο εργασίας.

Γράφημα 23: Ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με την προστασία από φυσικές καταστροφές ή/και τεχνολογικά ατυχήματα; (n=1213)

Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας παρέχει στους πολίτες ενημερωτικό υλικό μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του, συμπεριλαμβανομένων οδηγιών, φυλλαδίων και ενημερωτικών βίντεο.

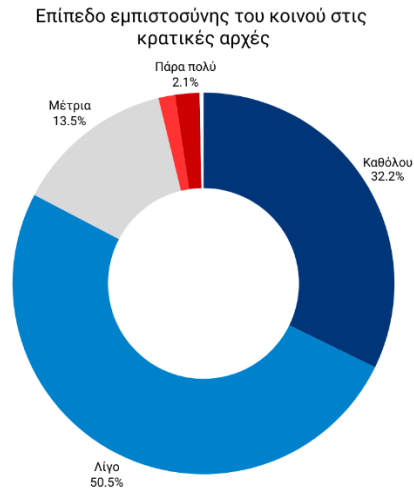
Επιπλέον, σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, οι Περιφέρειες και οι Δήμοι υποχρεούνται να ενημερώνουν το κοινό σχετικά με κινδύνους που συνδέονται με φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, βάσει σχεδίων ετοιμότητας που καταρτίζονται σε δημοτικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα σχέδια αυτά εκπονούνται από τους Δήμους και τις Περιφέρειες σύμφωνα με τα Γενικά Σχέδια Πολιτικής Προστασίας, τα οποία εκδίδονται υπό την ευθύνη του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας και αφορούν συγκεκριμένους τύπους κινδύνων. Για παράδειγμα, το σχέδιο «ΔΑΡΔΑΝΟΣ» αφορά την αντιπλημμυρική προστασία, το σχέδιο «ΙΟΛΑΟΣ» τις δασικές πυρκαγιές, ενώ το σχέδιο «ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ» επικεντρώνεται στην προστασία από μεγάλα τεχνολογικά ατυχήματα σε εγκαταστάσεις με επικίνδυνες ουσίες που εμπίπτουν στην ευρωπαϊκή Οδηγία Seveso.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ, οι εργοδότες υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι λαμβάνουν εκπαίδευση για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (ενδεικτικά, *αρθ. 45, Ν. 3850/2010: «πρώτες βοήθειες, πυρασφάλεια, εκκένωση των χώρων εργασίας από τους εργαζόμενους, σοβαρός και άμεσος κίνδυνος»*). Ωστόσο, η νομοθεσία δεν καθορίζει με σαφήνεια τους τύπους κινδύνων που πρέπει να καλύπτονται.

Εμπιστοσύνη στις αρμόδιες κρατικές αρχές

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι μεταξύ των ερωτηθέντων κυριαρχούν χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης προς τις αρμόδιες κρατικές αρχές σχετικά με την προστασία από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές (Γράφημα 24). Τα δεδομένα βασίζονται στις αυτοαναφερόμενες απαντήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με την εμπιστοσύνη τους στις κρατικές αρχές, κατηγοριοποιημένες ως «καθόλου», «λίγο», «μέτρια», «πολύ» και «πάρα πολύ». Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης, με το 50.5% να δηλώνει «λίγο» και το 32.2% «καθόλου». Μικρότερα ποσοστά εξέφρασαν μέτρια εμπιστοσύνη (13.5%) ή πολύ υψηλή (2.1%).

Γράφημα 24: Πόσο προετοιμασμένες για την προστασία από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές θεωρείτε ότι είναι οι αρμόδιες κρατικές αρχές; (n=1213)

Ο χαμηλός βαθμός εμπιστοσύνης στις αρμόδιες κρατικές αρχές ενδεχομένως σχετίζεται με τις σοβαρές επιπτώσεις καταστροφών των τελευταίων ετών στην Ελλάδα, όπως η πυρκαγιά στο Μάτι το 2018, οι πυρκαγιές στη Βόρεια Εύβοια το 2021, οι πυρκαγιές στον Έβρο και την Αττική το 2023, οι πλημμύρες στη Μάνδρα το 2017 και στη Θεσσαλία το 2023, οι μεγάλες σεισμικές δονήσεις, καθώς και το τραγικό σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη το 2023. Παρόμοια σημαντική έλλειψη εμπιστοσύνης στους κρατικούς μηχανισμούς αναφέρεται και σε άλλες μελέτες, π.χ. (Diakakis et al. 2018, Joumar et al. 2025, Paragiannaki et al. 2019). Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για προληπτικές δράσεις και συστηματικές στρατηγικές επικοινωνίας και εκπαίδευσης από τις κρατικές αρχές, με στόχο την ενίσχυση της ετοιμότητας του πληθυσμού.

Οι διαφορές μεταξύ ομάδων ως προς την εμπιστοσύνη στις κρατικές αρχές εξετάστηκαν με μη παραμετρικούς ελέγχους. Χρησιμοποιήθηκαν έλεγχοι Kruskal–Wallis όταν η μεταβλητή ομαδοποίησης περιλάμβανε περισσότερες από δύο κατηγορίες (π.χ. ηλικιακή ομάδα), ενώ οι έλεγχοι Mann–Whitney U εφαρμόστηκαν για συγκρίσεις μεταξύ δύο ομάδων (π.χ. φύλο).

Τα αποτελέσματα ανέδειξαν στατιστικά σημαντική διαφορά στην εμπιστοσύνη προς τις κρατικές αρχές μεταξύ των ηλικιακών ομάδων, $H(2)=10.96$, $p=004$. Παρατηρήθηκε αυξητική τάση της εμπιστοσύνης με την ηλικία. Αντίστοιχα, αναδείχθηκαν υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο, με τα υψηλότερα επίπεδα να παρατηρούνται σε όσους κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο.

Επίσης, αναδείχθηκε (έλεγχος Mann–Whitney U) στατιστικά σημαντική διαφορά στην εμπιστοσύνη προς τις κρατικές αρχές μεταξύ ανδρών και γυναικών, $U=148,132$, $z=-4.71$, $p<.001$. Οι άνδρες ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης σε σχέση με τις γυναίκες, με μικρό μέγεθος επίδρασης.

Οι διαφορές στην εμπιστοσύνη προς τις κρατικές αρχές εξετάστηκαν επίσης σε σχέση με την προηγούμενη ενημέρωση και εκπαίδευση των συμμετεχόντων. Οι έλεγχοι Mann–Whitney U έδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, με μικρά μεγέθη επίδρασης. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες που είχαν λάβει ενημέρωση από τον δήμο ή την περιφέρειά τους, ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης σε σχέση με όσους δεν είχαν λάβει. Αντίστοιχα, όσοι είχαν διαβάσει διαδικτυακά οδηγίες αυτοπροστασίας, εμφάνισαν υψηλότερη εμπιστοσύνη από όσους δεν είχαν διαβάσει. Τέλος, οι συμμετέχοντες που είχαν λάβει μέρος σε άσκηση εκκένωσης στον τόπο κατοικίας τους ανέφεραν σημαντικά υψηλότερη εμπιστοσύνη στις κρατικές αρχές, σε σχέση με όσους δεν είχαν συμμετάσχει.

Ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις στον χώρο κατοικίας

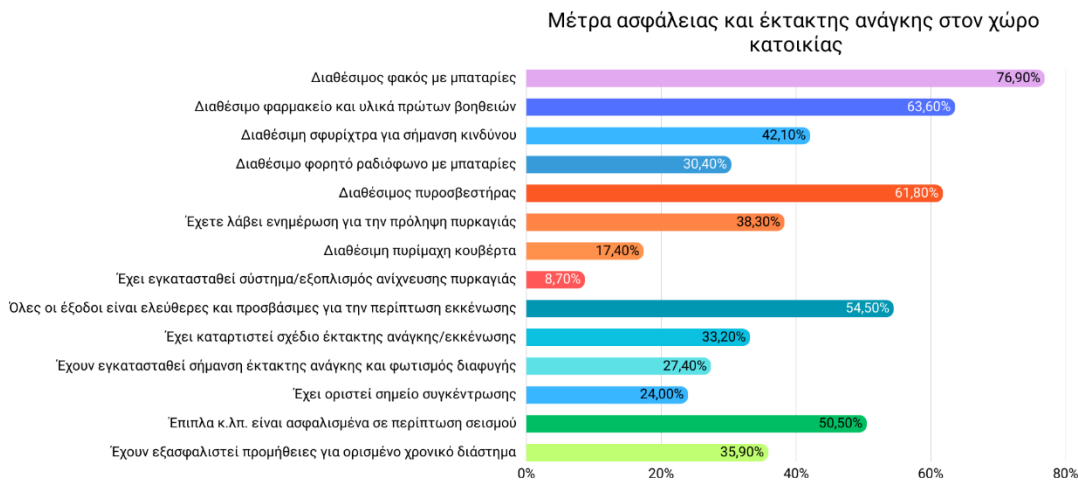
Η έρευνα εξέτασε τον βαθμό στον οποίο έχουν εφαρμοστεί συγκεκριμένα μέτρα προστασίας και ετοιμότητας για έκτακτες καταστάσεις στο οικιακό περιβάλλον. Τα συνολικά επίπεδα ετοιμότητας διέφεραν σημαντικά όσον αφορά στην εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων (Γράφημα 25).

Υψηλή διαθεσιμότητα καταγράφηκε για μέτρα που είναι εύκολα υλοποιήσιμα, όπως διαθεσιμότητα φακού με μπαταρία (76.9%), φαρμακείου πρώτων βοηθειών (63.6%) και πυροσβεστήρων (61.8%). Αντίθετα, πιο δομημένα ή οργανωτικά μέτρα ήταν αισθητά λιγότερο συνηθισμένα, όπως ο καθορισμός σημείου συγκέντρωσης σε περίπτωση που θα απαιτηθεί εκκένωση (24%), η σήμανση και ο φωτισμός διαφυγής (27.4%), καθώς και η διαθεσιμότητα συστημάτων ή εξοπλισμού ανίχνευσης πυρκαγιάς (8.7%). Αξιοσημείωτο είναι ότι λιγότεροι από τέσσερις στους δέκα συμμετέχοντες δήλωσαν ότι έχουν λάβει ενημέρωση σχετικά με την πρόληψη πυρκαγιάς (38.3%).

Διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ ηλικιακής ομάδας και ορισμένων δεικτών ετοιμότητας. Οι συμμετέχοντες ηλικίας 17–34 ετών ήταν στατιστικά σημαντικά λιγότερο πιθανό να αναφέρουν ότι εφαρμόζουν μέτρα ετοιμότητας, ενώ από την άλλη, οι συμμετέχοντες άνω των 55 ετών ήταν στατιστικά σημαντικά πιο πιθανό να αναφέρουν ότι λαμβάνουν τέτοιου είδους μέτρα.

Η περιοχή κατοικίας συσχετίστηκε σημαντικά με επιλεγμένα μέτρα ετοιμότητας για πυρκαγιά (έλεγχοι χ^2). Οι συμμετέχοντες που κατοικούν κοντά σε δασική έκταση, ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν ότι διαθέτουν πυροσβεστήρα, ενώ όσοι κατοικούν κοντά σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν τη διαθεσιμότητα πυρίμαχης κουβέρτας και το ότι έχουν καθορίσει σημείο συγκέντρωσης σε περίπτωση που θα απαιτηθεί εκκένωση.

Γράφημα 25: Ποια μέτρα έχουν ληφθεί στον χώρο κατοικίας σας για την προστασία από έκτακτες καταστάσεις; (n=1213)

Στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις παρατηρήθηκαν μεταξύ της ύπαρξης εκπροσώπων ΥΑΕ στον χώρο εργασίας και ορισμένων μέτρων ετοιμότητας ($p < .05$). Οι συμμετέχοντες οι οποίοι ανέφεραν ότι στον χώρο εργασίας τους υπήρχε εκπρόσωπος ΥΑΕ, ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν τη διαθεσιμότητα πυροσβεστήρων και φαρμακείων πρώτων βοηθειών, καθώς και το ότι έχουν ενημερωθεί για την πρόληψη πυρκαγιάς στο σπίτι, σε σύγκριση με όσους δεν ανέφεραν ότι στον χώρο εργασίας τους υπήρχε εκπρόσωπος ΥΑΕ.

Οι έλεγχοι χ^2 έδειξαν ότι η προηγούμενη ενημέρωση και εκπαίδευση συσχετίστηκε στατιστικά σημαντικά με υψηλότερα επίπεδα αναφερόμενης ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης σε πολλούς δείκτες. Όσοι είχαν λάβει εκπαίδευση στον χώρο εργασίας, ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν την παρουσία πυροσβεστήρα, πυρίμαχης κουβέρτας, συστημάτων ανίχνευσης πυρκαγιάς, σήμανσης έκτακτης ανάγκης, φαρμακείων πρώτων βοηθειών, προετοιμασίας σχεδίων εκκένωσης και καθορισμένων σημείων συγκέντρωσης, με τιμές $\chi^2(1, N=1213)$ από 5.82 έως 61.93 και $p \leq .016$.

Αντίστοιχα, οι συμμετέχοντες που ανέφεραν ότι έχουν διαβάσει οδηγίες αυτοπροστασίας στο διαδίκτυο, ήταν πιο πιθανό να έχουν εξασφαλίσει προμήθειες, εξοπλισμό έκτακτης ανάγκης, προετοιμασμένα σχέδια εκκένωσης και προσβάσιμες εξόδους, με τιμές $\chi^2(1,N=1213)$ από 7.46 έως 27.01 και $p \leq .006$.

Τέλος, η συμμετοχή σε άσκηση εκκένωσης στον τόπο κατοικίας συσχετίστηκε σημαντικά με ορισμένα μέτρα ετοιμότητας. Όσοι είχαν συμμετάσχει σε ασκήσεις ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν εξασφαλισμένες προμήθειες, διαθεσιμότητα συσκευών ειδοποίησης, σήμανση έκτακτης ανάγκης, καθορισμένα σημεία συγκέντρωσης και λήψη ενημέρωσης για την πρόληψη πυρκαγιάς, με τιμές $\chi^2(1,N=1213)$ από 4.10 έως 21.63 και $p \leq .043$.

Αντίληψη κινδύνου και ετοιμότητα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

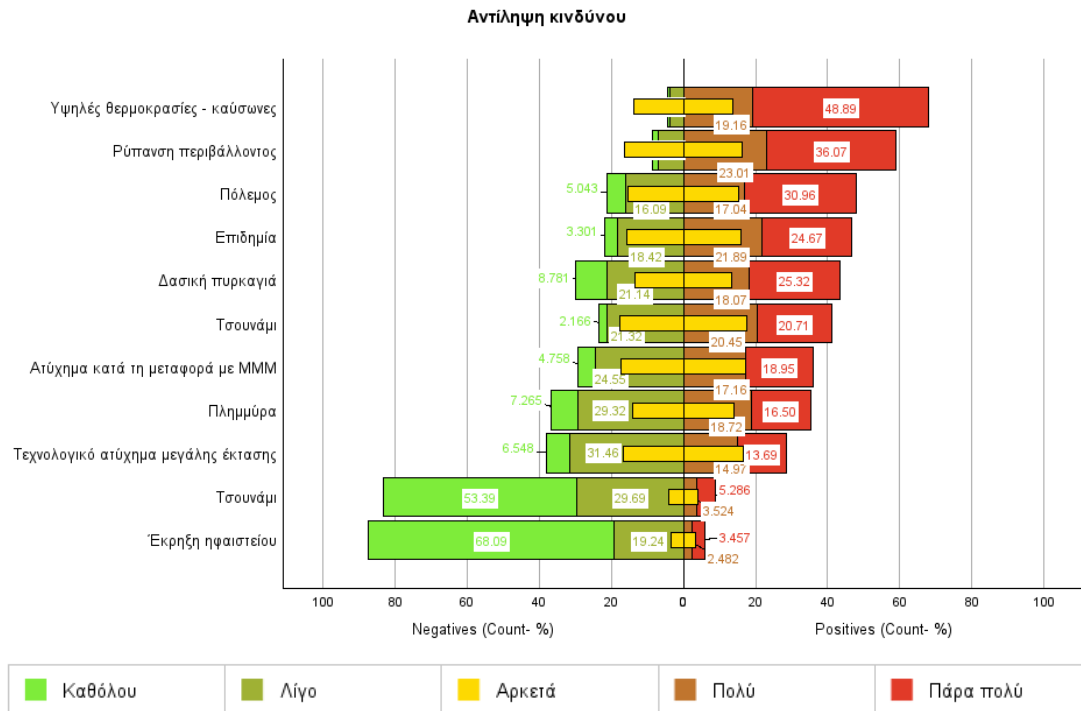
Διερευνήθηκε η αντίληψη κινδύνου και η ετοιμότητα του πληθυσμού για 11 διαφορετικά είδη κινδύνων. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν: «Πόσο πιθανό θεωρείτε να σας επηρεάσουν στο μέλλον οι ακόλουθες καταστάσεις;» (Αντίληψη κινδύνου) και «Πόσο προστατευμένος/η - προετοιμασμένος/η θεωρείτε ότι είστε για τις ακόλουθες καταστάσεις;» (Ετοιμότητα).

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε γραφήματα που παρέχουν μια συνθετική επισκόπηση, για όλους τους τύπους κινδύνων που εξετάστηκαν, με τη μορφή *Scale Graph*. Το γράφημα αποτελείται από τμήματα ράβδων προσανατολισμένα προς αντίθετες κατευθύνσεις. Στη δεξιά πλευρά εμφανίζονται οι στάσεις που αντιστοιχούν στις απαντήσεις «πολύ» και «πάρα πολύ» («positives»), ενώ στην αριστερή πλευρά εμφανίζονται οι απαντήσεις «καθόλου»/«λίγο» («negatives»). Το ποσοστό αυτών που επέλεξαν την επιλογή «3» («αρκετά»), εμφανίζεται στο κέντρο, κατανεμημένο ισομερώς και προς τις δύο πλευρές του άξονα. Τα ποσοστά για τα στοιχεία αντίληψης κινδύνου και ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης υπολογίστηκαν βάσει έγκυρων απαντήσεων, εξαιρώντας τις απαντήσεις «Δεν γνωρίζω».

Η αντίληψη κινδύνου διέφερε σημαντικά μεταξύ των διαφορετικών κινδύνων (Γράφημα 26). Οι υψηλές θερμοκρασίες/καύσωνες θεωρήθηκαν ως ιδιαίτερα πιθανό να επηρεάσουν τους συμμετέχοντες στο μέλλον, με το 68.1% να αναφέρει υψηλά επίπεδα αντίληψης κινδύνου («πολύ» ή «πάρα πολύ»). Αντίστοιχα, αυξημένη αντίληψη κινδύνου παρατηρήθηκε για τη ρύπανση του

περιβάλλοντος (59.1%) και τον πόλεμο (48%). Αντίθετα, οι ηφαιστειακές εκρήξεις και τα τσουνάμι θεωρήθηκαν πολύ λιγότερο πιθανό να τους επηρεάσουν στο μέλλον, με περισσότερους από τους μισούς συμμετέχοντες να αναφέρουν ότι δεν ανησυχούν για αυτούς τους κινδύνους (68.1% και 53.4% αντίστοιχα).

Γράφημα 26: Αντίληψη κινδύνου για έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους (n=1213)

Το επίπεδο αυτοαναφερόμενης ετοιμότητας για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (Γράφημα 27) ήταν γενικά χαμηλό σε όλους τους τύπους κινδύνων που εξετάστηκαν.

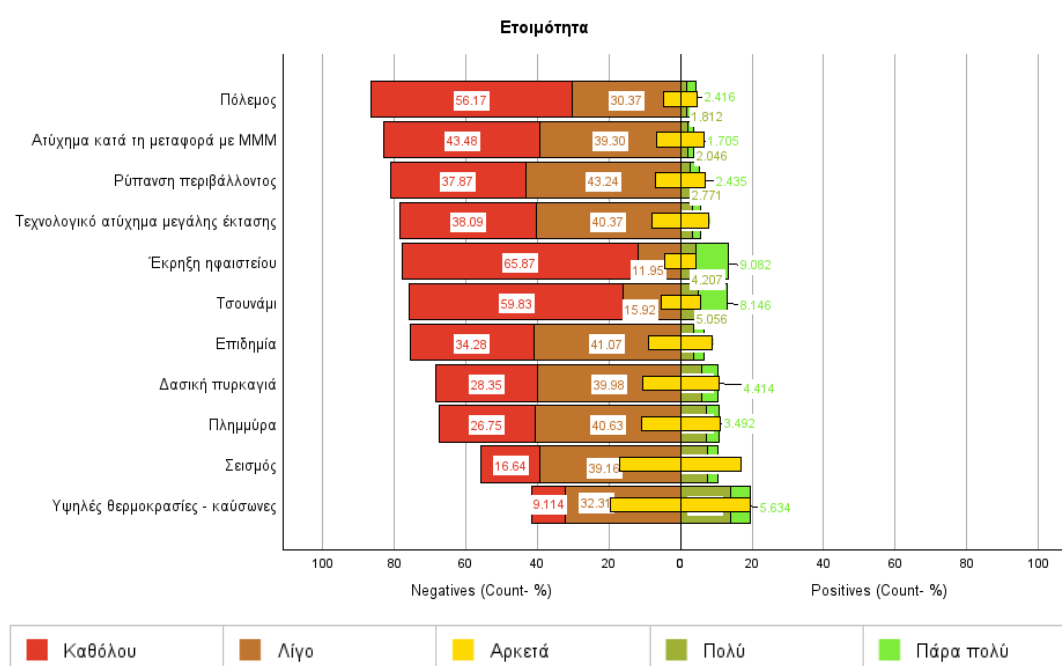
Για την πλειονότητα των κινδύνων, οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι αισθάνονται είτε «καθόλου», είτε «λίγο» προετοιμασμένοι για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή άλλους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Μέτρια επίπεδα ετοιμότητας αναφέρθηκαν από μικρότερο ποσοστό συμμετεχόντων, ενώ υψηλά επίπεδα ετοιμότητας («πολύ» ή «πάρα πολύ») αναφέρθηκαν σταθερά από μια περιορισμένη μειοψηφία του δείγματος.

Η ετοιμότητα ήταν σχετικά υψηλότερη για υψηλές θερμοκρασίες και καύσωνες, όπου περίπου ένα πέμπτο των συμμετεχόντων ανέφερε υψηλή ετοιμότητα. Παρ' όλα αυτά, ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, η κυρίαρχη κατηγορία απαντήσεων παρέμεινε η «μέτρια» ετοιμότητα. Η ετοιμότητα για τσουνάμι, ηφαιστειακές εκρήξεις, πόλεμο τεχνολογικά ατυχήματα μεγάλης

έκτασης, ήταν ιδιαίτερα χαμηλή. Για αυτούς τους κινδύνους, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες ανέφεραν ότι δεν έχουν καμία ετοιμότητα, ενώ μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό δήλωσε υψηλή ετοιμότητα.

Για αρκετούς κινδύνους με σχετικά αυξημένη αντίληψη κινδύνου, όπως οι επιδημίες και η περιβαλλοντική ρύπανση, τα επίπεδα ετοιμότητας εμφανίζονται δυσανάλογα χαμηλά. Αυτή η απόκλιση υποδηλώνει μια αξιοσημείωση διαφορά μεταξύ αντίληψης κινδύνου και υποκειμενικής εκτίμησης ετοιμότητας.

Γράφημα 27: Ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις και περιβαλλοντικούς κινδύνους (n=1213)

Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως αυτοαναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες, παραμένει περιορισμένη σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων.

Πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι για τη συσχέτιση μεταξύ αντίληψης κινδύνου και διάφορων μεταβλητών όπως η ηλικία, το φύλο, ο τόπος κατοικίας κ.ά. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Αντίληψη κινδύνου, ετοιμότητα και ηλικία

Αναδείχθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντίληψη κινδύνου πλημμύρας και ατυχήματος κατά τη μεταφορά με μέσο μαζικής μεταφοράς (ΜΜΜ) μεταξύ των ηλικιακών ομάδων (Kruskal-Wallis test). Πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερες ζευγαρωτές συγκρίσεις με έλεγχο

Mann–Whitney U, με εφαρμογή διόρθωσης Bonferroni για τον έλεγχο του σφάλματος Τύπου Ι. Η ηλικιακή ομάδα 35–54 ετών τείνει να αναφέρει υψηλότερη αντίληψη κινδύνου πλημμύρας, σε σύγκριση με νεότερους και μεγαλύτερους συμμετέχοντες. Οι συμμετέχοντες ηλικίας 17–34 ετών ανέφεραν σημαντικά υψηλότερη αντίληψη κινδύνου για ατύχημα κατά τη μεταφορά, από τους συμμετέχοντες άνω των 55 ετών.

Οι έλεγχοι ανέδειξαν σημαντικές διαφορές μεταξύ ηλικιακών ομάδων για την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης για σεισμό, πλημμύρα, δασική πυρκαγιά, τσουνάμι, ηφαιστειακή έκρηξη, τεχνολογικό ατύχημα μεγάλης έκτασης, ατύχημα κατά τη μεταφορά και περιβαλλοντική ρύπανση. Τα επίπεδα ετοιμότητας τείνουν να αυξάνονται με την ηλικία. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες άνω των 55 ετών εμφάνισαν μεγαλύτερη ετοιμότητα, ακολουθούμενοι από τους 35–54 ετών, ενώ η χαμηλότερη ετοιμότητα παρατηρήθηκε στους 17–34 ετών. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνεται και σε άλλες μελέτες (Diakakis et al. 2018, Lefkowitz & Bodas 2023, Tilahun et al. 2024). Αυτό μπορεί να σχετίζεται με τη μεγαλύτερη επίγνωση και εμπειρία των μεγαλύτερων ατόμων, καθώς και με την αυξημένη πιθανότητα να έχουν λάβει ενημέρωση ή εκπαίδευση.

Αντίληψη κινδύνου, ετοιμότητα και φύλο

Οι έλεγχοι ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ φύλων σε όλες τις περιπτώσεις για την αντίληψη κινδύνου (Mann–Whitney U tests). Σε όλες τις περιπτώσεις, οι γυναίκες ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα αντίληψης κινδύνου από τους άνδρες. Στατιστικά σημαντικές διαφορές φύλου παρατηρήθηκαν επίσης στην ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης για όλες τις περιπτώσεις. Σε αντίθεση με την αντίληψη κινδύνου, οι άνδρες ανέφεραν σταθερά υψηλότερα επίπεδα ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης από τις γυναίκες, σε όλους τους τύπους κινδύνων.

Το συγκεκριμένο μοτίβο συνάδει με άλλες αντίστοιχες αναφορές στη βιβλιογραφία (Diakakis et al. 2018, Joumar et al. 2025, Papagiannaki et al. 2019), το οποίο δείχνει ότι οι γυναίκες τείνουν να αντιλαμβάνονται υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικών, τεχνολογικών και καταστροφικών κινδύνων. Στη βιβλιογραφία προτείνονται διάφορες εξηγήσεις, όπως διαφορές στους κοινωνικούς ρόλους, τις ευθύνες φροντίδας, καθώς και ευρύτεροι κοινωνικοπολιτισμικοί παράγοντες που διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο άνδρες και γυναίκες αξιολογούν τις απειλές.

Αντίληψη κινδύνου και τόπος κατοικίας

Εξετάστηκε κατά πόσο η αντίληψη κινδύνου διαφοροποιείται ανάλογα με την Περιφέρεια κατοικίας (Kruskal–Wallis tests) και τα χαρακτηριστικά της περιοχής κατοικίας, συγκεκριμένα την εγγύτητα σε δασικές εκτάσεις, τη θάλασσα ή βιομηχανικές εγκαταστάσεις (Mann–Whitney U tests).

Οι έλεγχοι ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην αντίληψη κινδύνου ανάλογα με την Περιφέρεια κατοικίας για σεισμούς, πλημμύρες, τσουνάμι, ηφαιστειακές εκρήξεις, τεχνολογικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης, ατυχήματα κατά τη μεταφορά, περιβαλλοντική ρύπανση και πόλεμο. Αντίθετα, δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές περιφερειακές διαφορές για την αντίληψη κινδύνου για υψηλές θερμοκρασίες/καύσωνες, δασικές πυρκαγιές ή επιδημίες. Υψηλότερα ποσοστά αντίληψης κινδύνου σχετικά με σεισμούς, τσουνάμι και ηφαιστειακές εκρήξεις παρατηρήθηκαν στους συμμετέχοντες από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη, ενώ οι συμμετέχοντες από την Αττική τείνουν να αναφέρουν υψηλότερη αντίληψη κινδύνου για βιομηχανικά ατυχήματα, ατυχήματα κατά τη μεταφορά, περιβαλλοντική ρύπανση και πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα:

- **Δασική πυρκαγιά:** Η αντίληψη κινδύνου δασικής πυρκαγιάς είναι στατιστικά ομοιόμορφη μεταξύ Περιφερειών, γεγονός που υποδηλώνει υψηλή ευαισθητοποίηση για όλες τις περιοχές. Ωστόσο, οι έλεγχοι Mann–Whitney U έδειξαν ότι η κατοικία κοντά σε δασικές εκτάσεις αυξάνει την αντίληψη κινδύνου δασικής πυρκαγιάς (μικρό έως μέτριο μέγεθος επίδρασης).
- **Σεισμός:** Για την αντίληψη σεισμικού κινδύνου, οι μεταγενέστερες συγκρίσεις έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη ανέφεραν σημαντικά υψηλότερη αντίληψη κινδύνου σε σύγκριση με εκείνους από τη Βόρεια ($p < .001$) και την Κεντρική Ελλάδα ($p = .002$). Οι συμμετέχοντες από την Αττική ανέφεραν επίσης σημαντικά υψηλότερη αντίληψη σεισμικού κινδύνου από εκείνους της Βόρειας Ελλάδας ($p < .001$).
- **Πλημμύρα:** Για την αντίληψη κινδύνου πλημμύρας, μόνο η σύγκριση μεταξύ Βόρειας Ελλάδας και Κεντρικής Ελλάδας παρέμεινε στατιστικά σημαντική μετά τη διόρθωση Bonferroni. Η αντίληψη κινδύνου πλημμύρας είναι υψηλότερη στην Κεντρική Ελλάδα, πιθανώς λόγω των καταστροφών της πλημμύρας Ντάνιελ στην περιοχή της Θεσσαλίας.
- **Τσουνάμι και ηφαιστειακή έκρηξη:** Οι έλεγχοι Mann–Whitney U έδειξαν ότι η κατοικία κοντά στη θάλασσα σχετίζεται με υψηλότερη αντίληψη κινδύνου τόσο τσουνάμι, όσο και ηφαιστειακής έκρηξης. Οι μεταγενέστερες συγκρίσεις με διόρθωση Bonferroni ($\alpha = .008$) έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες

από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη ανέφεραν σημαντικά υψηλότερη αντίληψη κινδύνου για τσουνάμι και ηφαιστειακή έκρηξη, σε σύγκριση με όλες τις άλλες περιφέρειες. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι οι κάτοικοι νησιών –και γενικότερα όσοι κατοικούν κοντά στη θάλασσα– ανησυχούν περισσότερο για τον κίνδυνο τσουνάμι. Παρόμοιο μοτίβο παρατηρείται και για τον κίνδυνο ηφαιστειακής έκρηξης, γεγονός που δικαιολογείται από τους κινδύνους που συνδέονται με τα ηφαίστεια της Σαντορίνης και της Νισύρου. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας, οι συμμετέχοντες μπορεί να έχουν επηρεαστεί από την αυξημένη ηφαιστειακή δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή της Σαντορίνης το 2025. Αντίθετα, η κατοικία κοντά σε δασικές εκτάσεις σχετίζεται με χαμηλότερη αντίληψη κινδύνου τσουνάμι και ηφαιστειακής έκρηξης.

- **Τεχνολογικό ατύχημα μεγάλης έκτασης και ατύχημα με μέσο μαζικής μεταφοράς:** Για την αντίληψη κινδύνου τεχνολογικού ατυχήματος μεγάλης έκτασης, οι μεταγενέστερες συγκρίσεις έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες από την Αττική και τη Βόρεια Ελλάδα ανέφεραν σημαντικά υψηλότερη αντίληψη κινδύνου σε σύγκριση με εκείνους από την Κεντρική Ελλάδα. Επίσης, ότι η εγγύτητα σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις σχετίζεται με αυξημένη αντίληψη κινδύνου, τόσο για τεχνολογικό ατύχημα μεγάλης έκτασης, όσο και για ατύχημα με μέσο μαζικής μεταφοράς. Τα αποτελέσματα πιθανά σχετίζονται με την υψηλή βιομηχανική πυκνότητα σε αυτές τις περιοχές (Αθήνα, Θεσσαλονίκη).
- **Περιβαλλοντική ρύπανση:** Ο κίνδυνος ρύπανσης γίνεται αντιληπτός ως σημαντικά υψηλότερος στην Αττική, σε σύγκριση με την Κεντρική Ελλάδα, σε συμφωνία με τις αστικές περιβαλλοντικές πιέσεις.
- **Πόλεμος:** Ο κίνδυνος πολέμου γίνεται αντιληπτός ως σημαντικά υψηλότερος στην Αττική σε σύγκριση με την Κεντρική και τη Βόρεια Ελλάδα, πιθανά λόγω συγκέντρωσης στην περιοχή σημαντικών υποδομών.
- **Υψηλές θερμοκρασίες/καύσωνες:** Παρότι τα νησιά του Αιγαίου και η Κρήτη εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερα ποσοστά στην αντίληψη κινδύνου, οι συμμετέχοντες/ουσες από όλες οι περιφέρειες φαίνεται να αντιλαμβάνονται τους καύσωνες με παρόμοιο τρόπο, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι υψηλές θερμοκρασίες αποτελούν έναν κίνδυνο που αφορά όλες τις περιοχές της χώρας.
- **Επιδημία:** Η εμπειρία της COVID-19 φαίνεται να έχει διαμορφώσει μια κοινή εθνική κουλτούρα κινδύνου, εξαλείφοντας περιφερειακές διαφοροποιήσεις στην αντίληψη κινδύνου επιδημιών.

Αντίληψη κινδύνου, εμπιστοσύνη στις αρμόδιες αρχές και άγχος

Διενεργήθηκαν μη παραμετρικοί έλεγχοι για την αξιολόγηση της συσχέτισης μεταξύ της αντίληψης κινδύνου ανά τύπο απειλής και της εμπιστοσύνης στις αρμόδιες κρατικές αρχές, καθώς και του άγχους, χρησιμοποιώντας τον συντελεστή συσχέτισης Kendall's tau.

Οι αναλύσεις ανέδειξαν μέτριες έως ισχυρές θετικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των μεταβλητών αντίληψης κινδύνου ($\tau=.10-0.63$, $p<.001$), υποδηλώνοντας ότι τα άτομα που αντιλαμβάνονταν έναν κίνδυνο ως υψηλό, τείνουν να αξιολογούν με παρόμοιο τρόπο και άλλους κινδύνους. Ιδιαίτερα ισχυρές συσχετίσεις παρατηρήθηκαν μεταξύ τσουνάμι και ηφαιστειακής έκρηξης ($\tau=.61$), καθώς και μεταξύ πολέμου και κινδύνου επιδημίας ($\tau=.63$).

Η εμπιστοσύνη του πληθυσμού στις κρατικές αρχές εμφάνισε ασθενείς, αλλά στατιστικά σημαντικές αρνητικές συσχετίσεις με ορισμένους κινδύνους, όπως οι πλημμύρες ($\tau=-.08$, $p=.001$), τα τεχνολογικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης ($\tau=-.13$, $p<.001$), τα ατυχήματα με μέσο μαζικής μεταφοράς ($\tau=-.16$, $p<.001$), η περιβαλλοντική ρύπανση ($\tau=-.10$, $p<.001$) και ο πόλεμος ($\tau=-.14$, $p<.001$).

Το άγχος παρουσίασε μικρές, αλλά στατιστικά σημαντικές θετικές συσχετίσεις με τις περισσότερες διαστάσεις της αντίληψης κινδύνου ($\tau=.06-.15$).

Ετοιμότητα, εμπιστοσύνη στις αρμόδιες αρχές και άγχος

Διενεργήθηκαν, επίσης, μη παραμετρικοί έλεγχοι για την αξιολόγηση της συσχέτισης μεταξύ της ετοιμότητας για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ανά τύπο απειλής και της εμπιστοσύνης στις αρμόδιες κρατικές αρχές, καθώς και του άγχους (συντελεστής συσχέτισης Kendall's tau).

Τα αποτελέσματα δείχνουν μια σταθερή αρνητική συσχέτιση μεταξύ του άγχους και όλων των διαστάσεων ετοιμότητας για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως υποδηλώνουν οι στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις (τ από $-.058$ έως $-.114$). Παρότι το μέγεθος των συσχετίσεων είναι σχετικά μικρό, η συνέπειά τους σε όλους τους τύπους απειλών υποδηλώνει ένα σταθερό μοτίβο: τα άτομα με υψηλότερα επίπεδα άγχους τείνουν να αναφέρουν χαμηλότερη ετοιμότητα για έκτακτες ανάγκες.

Αντίθετα, η εμπιστοσύνη στις κρατικές αρχές παρουσιάζει σταθερές θετικές συσχετίσεις με την ετοιμότητα για έκτακτες ανάγκες, σε όλους τους τύπους κινδύνων ($\tau=.07-.31$). Οι ισχυρότερες συσχετίσεις παρατηρούνται για την

ετοιμότητα έναντι τεχνολογικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης και ατυχημάτων με μέσο μαζικής μεταφοράς.

Οι διαστάσεις της ετοιμότητας για έκτακτες ανάγκες εμφανίζουν μέτριες έως ισχυρές μεταξύ τους συσχετίσεις, ιδιαίτερα μεταξύ απειλών παρόμοιας φύσης. Για παράδειγμα, οι φυσικοί κίνδυνοι (σεισμός, πλημμύρα, δασική πυρκαγιά) παρουσιάζουν μέτριες έως ισχυρές συσχετίσεις ($\tau \approx .44-.58$). Οι τεχνολογικοί και περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (βιομηχανικά ατυχήματα, ατυχήματα κατά τη μεταφορά, ρύπανση, πόλεμος, επιδημία) επίσης συσχετίζονται ισχυρά μεταξύ τους ($\tau \approx .43-.63$). Η εξαιρετικά ισχυρή συσχέτιση μεταξύ ετοιμότητας για τσουνάμι και ηφαιστειακή έκρηξη ($\tau = .839$), υποδηλώνει την ύπαρξη κοινού γνωστικού σχήματος, πιθανότατα λόγω περιφερειακής εξοικείωσης με αυτούς τους κινδύνους ή κοινών μέτρων προετοιμασίας.

Ετοιμότητα και μέτρα προετοιμασίας για έκτακτες καταστάσεις στον χώρο κατοικίας

Διενεργήθηκε έλεγχος Mann-Whitney U για τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της εφαρμογής σειράς μέτρων ετοιμότητας στο σπίτι (βλ. προηγούμενη ενότητα) και της υποκειμενικής αξιολόγησης της ετοιμότητας των συμμετεχόντων (όπως αποτυπώνεται στο [Γράφημα 27](#)). Η ανάλυση έδειξε ότι η ύπαρξη διαθέσιμων μέτρων στο χώρο κατοικίας (π.χ. πυροσβεστήρας, πυρίμαχη κουβέρτα, φακός, ραδιόφωνο, φαρμακείο πρώτων βοηθειών κ.λπ.), συσχετίστηκε θετικά με την υποκειμενική ετοιμότητα αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης σε όλες τις εξεταζόμενες κατηγορίες κινδύνων. Συγκεκριμένα, οι ομάδες που είχαν υιοθετήσει προστατευτικά μέτρα στον χώρο κατοικίας, εμφάνιζαν σταθερά υψηλότερα επίπεδα ετοιμότητας σε σύγκριση με όσες δεν είχαν προβεί σε αντίστοιχες ενέργειες. Η διαφορά αυτή ήταν στατιστικά σημαντική στις περισσότερες περιπτώσεις.

Παρά την ύπαρξη στατιστικής σημαντικότητας, το μέγεθος της επίδρασης φαίνεται να κυμαίνεται από μικρό έως μέτριο, γεγονός που υποδηλώνει ότι η διαθεσιμότητα μέτρων προστασίας στον χώρο κατοικίας αποτελεί έναν μόνο από τους παράγοντες που συμβάλλουν στη συνολική ετοιμότητα.

Ετοιμότητα, ενημέρωση, εκπαίδευση και μέτρα υγείας και ασφάλειας στην εργασία

Οι διαφορές στην αντίληψη κινδύνου και στην ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης εξετάστηκαν σε σχέση με την προηγούμενη ενημέρωση και εκπαίδευση των συμμετεχόντων (παρεχόμενη από τον Δήμο ή την Περιφέρεια,

μέσω ενημέρωσης από το διαδίκτυο με οδηγίες αυτοπροστασίας ή μέσω εκπαίδευσης στον χώρο εργασίας), καθώς και με την εμπειρία συμμετοχής σε άσκηση εκκένωσης στην περιοχή κατοικίας τους, χρησιμοποιώντας ελέγχους Mann–Whitney.

Εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην αντίληψη κινδύνου μεταξύ ατόμων που ανέφεραν ότι είχαν λάβει ενημέρωση από τον Δήμο ή την Περιφέρεια και εκείνων που δεν είχαν λάβει, ειδικότερα για τα ατυχήματα με μέσο μαζικής μεταφοράς, την περιβαλλοντική ρύπανση και τον πόλεμο. Στις περιπτώσεις αυτές, οι συμμετέχοντες που είχαν λάβει ενημέρωση εμφάνιζαν χαμηλότερη ανησυχία (αντίληψη κινδύνου) σε σύγκριση με όσους δεν είχαν ενημερωθεί. Παρομοίως, οι συμμετέχοντες που είχαν διαβάσει οδηγίες αυτοπροστασίας στο διαδίκτυο παρουσίασαν σημαντικά χαμηλότερη ανησυχία για τον κίνδυνο έκθεσης σε υψηλές θερμοκρασίες. Αντίθετα, άτομα που είχαν συμμετάσχει σε άσκηση εκκένωσης στην περιοχή κατοικίας τους—με εξαίρεση τον καύσωνα—εμφάνισαν υψηλότερη αντίληψη κινδύνου για όλους τους υπόλοιπους κινδύνους, με στατιστικά σημαντικές διαφορές για τις πλημμύρες, τις δασικές πυρκαγιές και τον κίνδυνο τσουνάμι.

Οι έλεγχοι Mann–Whitney U έδειξαν ότι, για όλους τους τύπους κινδύνων, οι συμμετέχοντες που είχαν λάβει ενημέρωση από τον Δήμο ή την Περιφέρεια, είχαν διαβάσει οδηγίες αυτοπροστασίας ή είχαν συμμετάσχει σε άσκηση εκκένωσης παρουσίαζαν υψηλότερη ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι διαφορές αυτές ήταν στατιστικά σημαντικές.

Οι συμμετέχοντες που είχαν λάβει εκπαίδευση στον χώρο εργασίας τους σχετικά με φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε όλους τους τύπους κινδύνων, ως προς την ετοιμότητα. Όσον αφορά στην αντίληψη κινδύνου, όσοι είχαν λάβει εκπαίδευση στον χώρο εργασίας ήταν σημαντικά λιγότερο ανήσυχτοι για τον κίνδυνο πολέμου ή ατυχήματος με μέσο μαζικής μεταφοράς.

Οι διαφορές στην ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις εξετάστηκαν επίσης σε σχέση με την παρουσία Τεχνικού Ασφαλείας, Ιατρού Εργασίας και Επιτροπής ή Εκπροσώπου Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΥΑΕ) στον χώρο εργασίας. Ο έλεγχος Kruskal–Wallis ανέδειξε στατιστικά σημαντική συσχέτιση της παρουσίας Τεχνικού Ασφαλείας, Ιατρού Εργασίας και Επιτροπής/Εκπροσώπου ΥΑΕ και της ετοιμότητας για έκτακτες καταστάσεις στις περισσότερες περιπτώσεις.

6. Συμπεράσματα

Από την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας διεξήχθησαν πολύτιμα συμπεράσματα με βάση τον αρχικό στόχο της μελέτης που ήταν η ανάδειξη των προτεραιοτήτων πρόληψης και εκπαίδευσης για την προστασία της υγείας και ασφάλειας σε χώρους εργασίας και στο ευρύτερο περιβάλλον κατοικίας και κοινωνικής δραστηριότητας.

Διερευνήθηκαν πολλαπλές παράμετροι που σχετίζονται με την ΥΑΕ, και η ανάλυση πραγματοποιήθηκε στο υποσύνολο του δείγματος που δήλωσαν ότι εργάζονται υπό διαφορετικές μορφές απασχόλησης. Από το συγκεκριμένο υποσύνολο εξαιρούνται οι εργοδότες, οι αυτοαπασχολούμενοι/ες χωρίς προσωπικό, οι άνεργοι/ες και οι συνταξιούχοι.

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η εφαρμογή των σχετικών μέτρων προστασίας από τη θερμική καταπόνηση στους χώρους εργασίας παραμένει ανομοιογενής. Πιο συχνά υιοθετούνται μέτρα όπως τα διαλείμματα και η παροχή βασικών διευκολύνσεων (π.χ. νερό, χώροι ανάπαυσης), ενώ πιο σύνθετες παρεμβάσεις, όπως ο ανασχεδιασμός του ωραρίου ή η μείωση της εργασίας κατά τις ώρες θερμικής αιχμής, εφαρμόζονται σε χαμηλότερο βαθμό. Επιπλέον, παρατηρείται υστέρηση στη συστηματική εκτίμηση κινδύνου από τη θερμική καταπόνηση, καθώς και στην εκπαίδευση των εργαζομένων, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψης. Αν και σε αρκετές περιπτώσεις λαμβάνεται μέριμνα για ευπαθείς ομάδες εργαζομένων, εξακολουθούν να καταγράφονται κενά στην εφαρμογή των προβλεπόμενων μέτρων. Συνολικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για πιο συστηματική και ολιστική προσέγγιση στην πρόληψη της θερμικής καταπόνησης, με έμφαση στην ενίσχυση της εκπαίδευσης και της εκτίμησης των κινδύνων.

Η βία και παρενόχληση αποτελεί θέμα προτεραιότητας ΥΑΕ. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν ότι, παρότι ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων δηλώνει την ύπαρξη πολιτικής για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης στους οργανισμούς/επιχειρήσεις τους, εξακολουθούν να καταγράφονται σημαντικά κενά, ιδιαίτερα στις μικρότερες επιχειρήσεις. Περίπου το 1/3 των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσε ότι έχει υποστεί περιστατικό βίας και παρενόχλησης στον χώρο εργασίας. Πιο συχνά δηλώνουν γυναίκες τέτοια περιστατικά, με στατιστικά σημαντική διαφορά. Το είδος της παρενόχλησης που αναφέρθηκε συχνότερα ήταν η ψυχολογική παρενόχληση

από προϊστάμενο/η ή εργοδότη/τρια και ακολουθούν η ψυχολογική παρενόχληση από συνάδελφο ή από επισκέπτη/πελάτη. Επιπλέον, αναδεικνύεται ισχυρή συσχέτιση της εμπειρίας βίας και παρενόχλησης με κρίσιμες παραμέτρους του εργασιακού περιβάλλοντος, όπως η ικανοποίηση από την εργασία και το επίπεδο άγχους. Τέλος, το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό καταγγελιών (μόλις 1 στους 4 εργαζομένους) υποδηλώνει την ύπαρξη εμποδίων στην αναφορά περιστατικών, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης της κουλτούρας ασφάλειας και διαφάνειας στους χώρους εργασίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν ελλείψεις στην εφαρμογή μέτρων ΥΑΕ σε ειδικές μορφές απασχόλησης, όπως η τηλεργασία, η οποία, ωστόσο, δεν αφορούσε μεγάλο μέρος του δείγματος της έρευνας. Η υιοθέτηση βασικών μέτρων πρόληψης – όπως η εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου, η παροχή οδηγιών και η εκπαίδευση για θέματα ΥΑΕ στην τηλεργασία– ήταν περιορισμένη.

Για την πρόληψη κινδύνων κατά την ορθοστασία, αν και σε μεγάλο βαθμό παρέχονται υποστηρικτικά μέσα (π.χ. σκαμπό με πλάτη), άλλα κρίσιμα μέτρα, όπως τα συστηματικά διαλείμματα και η χρήση κατάλληλων υποδημάτων, εφαρμόζονται σε χαμηλότερα ποσοστά. Η παρατεταμένη ορθοστασία και η συχνή εκτέλεση χειρωνακτικών δραστηριοτήτων σχετίζονται στατιστικά σημαντικά με την εμφάνιση μυοσκελετικών συμπτωμάτων.

Σχετικά με την οργάνωση της εργασίας, καταγράφεται ότι ένα αξιοσημείωτο ποσοστό εργαζομένων δεν κάνει καθόλου διάλειμμα, γεγονός που ενδέχεται να επιβαρύνει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική τους υγεία. Επιπλέον, η ανάλυση καταδεικνύει ισχυρές συσχετίσεις μεταξύ της οργάνωσης της εργασίας και κρίσιμων δεικτών, όπως το άγχος και η ικανοποίηση από την εργασία. Η εργασία άνω των 8 ωρών ημερησίως, η απασχόληση τα Σαββατοκύριακα, καθώς και – σε μικρότερο βαθμό – η νυχτερινή εργασία, συνδέονται με αυξημένα επίπεδα άγχους και μειωμένη ικανοποίηση. Παράλληλα, η περιορισμένη συχνότητα διαλειμμάτων, η υψηλή επαναληπτικότητα καθηκόντων και οι αυξημένες απαιτήσεις σε ρυθμό και προθεσμίες, ενισχύουν αυτά τα αποτελέσματα.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η εφαρμογή εργονομικών διευθετήσεων κατά την εργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή βρίσκεται σε μέτρια επίπεδα, ενώ παράλληλα καταγράφεται σχετικά υψηλή αυτοαναφερόμενη μυοσκελετική καταπόνηση. Η στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ

«εργονομικού σκορ» και «μυοσκελετικού σκορ», επιβεβαιώνει ότι καλύτερες εργονομικές συνθήκες συνδέονται με λιγότερα μυοσκελετικά συμπτώματα. Επιπλέον, η εργονομία φαίνεται να σχετίζεται ευρύτερα με την ψυχοκοινωνική κατάσταση των εργαζομένων, καθώς υψηλότερο «εργονομικό σκορ» συνδέεται με χαμηλότερα επίπεδα άγχους, αλλά και με αυξημένη ικανοποίηση από την εργασία και μεγαλύτερη αίσθηση ετοιμότητας/προετοιμασίας για τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας.

Παράλληλα, το άγχος και η μυοσκελετική καταπόνηση αναδεικνύονται ως αλληλένδετοι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την εργασιακή εμπειρία. Υψηλότερα επίπεδα άγχους συνδέονται με περισσότερα μυοσκελετικά συμπτώματα, αυξημένη ανησυχία για τον κίνδυνο επαγγελματικής ασθένειας και χαμηλότερη ικανοποίηση από την εργασία.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι, παρά τη θεσμοθετημένη ύπαρξη βασικών δομών ΥΑΕ, όπως ο Τεχνικός Ασφάλειας, ο Ιατρός Εργασίας και οι εκπρόσωποι ή επιτροπές ΥΑΕ, ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων είτε δεν γνωρίζει αν αυτοί οι θεσμοί λειτουργούν στον χώρο εργασίας τους, είτε δηλώνει ότι δεν υπάρχουν. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει έλλειμμα ενημέρωσης και επικοινωνίας εντός των επιχειρήσεων/οργανισμών και την ανάγκη για ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των εργαζομένων και για πιο ενεργή προβολή του ρόλου των θεσμών ΥΑΕ στο εργασιακό περιβάλλον.

Παράλληλα, η ανάλυση καταδεικνύει ότι η ύπαρξη και λειτουργία των θεσμών ΥΑΕ συνδέεται ουσιαστικά με την αυξημένη υποκειμενική εκτίμηση της ετοιμότητας των εργαζομένων απέναντι σε επαγγελματικούς κινδύνους, όπως τα εργατικά ατυχήματα, οι επαγγελματικές ασθένειες και η πυρκαγιά στον χώρο εργασίας. Ειδικότερα, η παρουσία εκπροσώπου ή επιτροπής ΥΑΕ και Τεχνικού Ασφάλειας σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα ετοιμότητας σε όλες τις διαστάσεις, ενώ η ύπαρξη Ιατρού Εργασίας ενισχύει ειδικά την ετοιμότητα απέναντι σε επαγγελματικές ασθένειες. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν τη σημασία της ουσιαστικής λειτουργίας των θεσμών ως ενεργών μηχανισμών ενίσχυσης της πρόληψης κινδύνων στους χώρους εργασίας. Αυτή η ανάγκη υπογραμμίζεται και από το γεγονός ότι σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, στους χώρους εργασίας όπου υπάρχουν και λειτουργούν οι θεσμοί του Τεχνικού ασφάλειας και των Αντιπροσώπων των εργαζομένων ή της ΕΥΑΕ, πιο συχνά, στατιστικά σημαντικά, οι εργαζόμενοι αισθάνονται περισσότερο προετοιμασμένοι και για έκτακτες καταστάσεις κινδύνου, όπως φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές.

Τα ευρήματα για τους εργαζόμενους με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών (ΔΠΥ) αναδεικνύουν σημαντικά κενά στην κάλυψή τους σε θέματα ΥΑΕ. Αρκετοί/ες εργαζόμενοι/ες με αυτή τη σχέση εργασίας αναλαμβάνουν οι ίδιοι την επιλογή και το κόστος των μέσων ατομικής προστασίας, ενώ η πλειονότητα δεν εντάσσεται στις διαδικασίες πρόληψης επαγγελματικού κινδύνου, όπως οι υπόλοιποι/ες εργαζόμενοι/ες. Τα ευρήματα αυτά ενισχύουν τη συζήτηση γύρω από την «εικονική αυτοαπασχόληση» και αναδεικνύουν την ανάγκη θεσμικής και πρακτικής ενίσχυσης της προστασίας αυτών των εργαζομένων, ώστε να διασφαλιστεί ισότιμη πρόσβαση σε μέτρα πρόληψης και ασφάλειας.

Συνολικά, ως προς τις προτεραιότητες βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και υγείας και ασφάλειας, οι εργαζόμενοι/ες αποδίδουν υψηλή σημασία σε ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων. Η εκπαίδευση εργαζομένων αναδεικνύεται ως η σημαντικότερη προτεραιότητα για 9 στους 10 συμμετέχοντες στην έρευνα, υποδεικνύοντας ότι η γνώση και η ενημέρωση θεωρούνται κρίσιμοι παράγοντες πρόληψης. Υψηλή σημασία αποδίδεται επίσης στην καταγραφή εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, στην εκπαίδευση εργοδοτών, στην ασφαλιστική κάλυψη του επαγγελματικού κινδύνου και στην ανάπτυξη σύγχρονων μεθοδολογικών εργαλείων για την εκτίμηση και πρόληψη των κινδύνων ΥΑΕ. Ο συστηματικός έλεγχος των επιχειρήσεων/οργανισμών από την Επιθεώρηση εργασίας, Επιθεώρηση Μεταλλείων κ.λπ. και η ενσωμάτωση της ΥΑΕ στην εκπαίδευση, αξιολογούνται επίσης πολύ θετικά (>85%). Πιο χαμηλές (αλλά ακόμη υψηλές σε απόλυτο ποσοστό) τιμές εμφανίζουν δράσεις όπως ο εμπλουτισμός της νομοθεσίας και η συμμετοχή των εργαζομένων μέσω των εκπροσώπων τους.

Η έρευνα εστίασε, επίσης, σε θέματα ΥΑΕ στους/τις αυτοαπασχολούμενους/ες χωρίς προσωπικό. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ζήτημα δεδομένου ότι δεν υπάρχει εφαρμογή της αντίστοιχης νομοθεσίας στους αυτοαπασχολούμενους όπως για άλλους εργασιακούς χώρους. Διαπιστώνεται μεν ένα σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο ενημέρωσης, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά ελλείμματα, καθώς ένα μέρος δηλώνει πλήρη απουσία ενημέρωσης. Αξιοσημείωτο είναι ότι ένα σημαντικό ποσοστό από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, αναφέρει ως βασική πηγή ενημέρωσης του μέχρι σήμερα για τα θέματα αυτά το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. και άλλες πηγές στο διαδίκτυο. Η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την εκπαίδευση σε θέματα ΥΑΕ ως ιδιαίτερα σημαντική, γεγονός που υποδηλώνει υψηλό επίπεδο ευαισθητοποίησης και ανάγκη για περαιτέρω στοχευμένες δράσεις ενίσχυσης της γνώσης και της πρόληψης.

Η έρευνα παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την αντίληψη κινδύνου του πληθυσμού και την ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Επιβεβαιώνει προηγούμενα ευρήματα της ετήσιας έρευνας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. προηγούμενων ετών, ενώ τα αποτελέσματά της συνάδουν με συναφή πορίσματα που αναφέρονται στη βιβλιογραφία. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν επίμονα χαμηλά επίπεδα ετοιμότητας απέναντι σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων, σε συνδυασμό με αυξημένη ανησυχία του πληθυσμού για περιβαλλοντικούς, φυσικούς, τεχνολογικούς και γεωπολιτικούς κινδύνους.

Οι περιφερειακές διαφοροποιήσεις και η επίδραση της πρόσφατης εμπειρίας καταστροφών, υπογραμμίζουν τη σημασία της χωρικής τρωτότητας και των εκάστοτε παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού. Μεταξύ των ερωτηθέντων κυριαρχούν χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης προς τις αρμόδιες κρατικές αρχές σχετικά με την πολιτική προστασία. Διαφοροποιήσεις εμφανίζονται, επίσης, ανάλογα με την ηλικία και το φύλο.

Τα αποτελέσματα πιθανά σχετίζονται με την εμπειρία από την εκδήλωση καταστροφών στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια με σημαντικές συνέπειες, όπως ενδεικτικά τις πλημμύρες στη Θεσσαλία, τις δασικές πυρκαγιές σε Αττική, Θεσσαλία, Έβρο κ.λπ., την ηφαιστειακή δραστηριότητα στη Σαντορίνη, το δυστύχημα των Τεμπών, τις πυρκαγιές σε εργοστάσια κ.ά. Οι γεωπολιτικές εξελίξεις σε διάφορες χώρες φαίνεται ότι επηρεάζουν σημαντικά την αντίληψη κινδύνου του πληθυσμού, αναδεικνύοντας ότι ο κίνδυνος ενός πολέμου ανησυχεί πολύ και πάρα πολύ την πλειοψηφία.

Η υποκειμενική αξιολόγηση της ετοιμότητας και η αντίληψη κινδύνου για φυσικούς, τεχνολογικούς και άλλους κινδύνους, συσχετίζονται στατιστικά σημαντικά με τα επίπεδα άγχους, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αντιλαμβανόμενη τρωτότητα μπορεί να αυξήσει τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους.

Η ενημέρωση και εκπαίδευση—είτε παρέχεται από τις τοπικές αρχές, είτε από τους χώρους εργασίας, είτε μέσω αυτοκατευθυνόμενης διαδικτυακής ενημέρωσης—αναδείχθηκε ως καθοριστικός παράγοντας που συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα ετοιμότητας και εμπιστοσύνης στις κρατικές αρχές, αναδεικνύοντας την αξία της δομημένης εκπαίδευσης και των πρακτικών ασκήσεων, όπως οι ασκήσεις εκκένωσης.

Εκτός από τη θετική συσχέτιση μεταξύ της αυτοαξιολόγησης της ετοιμότητας των συμμετεχόντων στην έρευνα και της προηγούμενης εκπαίδευσής τους

στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών στο πλαίσιο του εργασιακού περιβάλλοντος, θετική συσχέτιση αναδείχθηκε και με την ύπαρξη και η ενεργή λειτουργία θεσμών ΥΑΕ (εκπρόσωποι εργαζομένων, Τεχνικός ασφάλειας). Τα ευρήματα αυτά αναδεικνύουν την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση επαγγελματικών κινδύνων και στις στρατηγικές πολιτικής προστασίας.

Από πρακτική σκοπιά, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι πολιτικές ετοιμότητας έναντι εκτάκτων καταστάσεων και περιβαλλοντικών κινδύνων θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε προσβάσιμη, επαναλαμβανόμενη και προσαρμοσμένη ενημέρωση και εκπαίδευση. Η ενίσχυση των προγραμμάτων εκπαίδευσης στους χώρους εργασίας και των διαδικασιών ενημέρωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού από τις αρμόδιες κρατικές αρχές μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των επιπέδων ετοιμότητας.

Οι συστάσεις προς τους εμπλεκόμενους φορείς περιλαμβάνουν την προτεραιοποίηση της ανάπτυξης της έρευνας, την ενίσχυση των μέτρων πρόληψης κινδύνων και τη βελτίωση της διάχυσης πληροφοριών και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τόσο για τους εργαζόμενους, όσο και για το ευρύ κοινό. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση σεναρίων πολύ-επικινδυνότητων (multi-hazards) και στην κατανόηση των αλληλεπιδράσεων τους, με στόχο την προώθηση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων.

Τέλος, παρά το μεγάλο μέγεθος του δείγματος, πρέπει να αναγνωριστούν ορισμένοι περιορισμοί της μελέτης. Όλες οι μεταβλητές βασίστηκαν σε αυτοαναφορές, ενώ η μέθοδος δειγματοληψίας περιορίζει σε κάποιο βαθμό τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων στον ευρύτερο ελληνικό πληθυσμό. Στο δείγμα υπάρχει υπερεκπροσώπηση κατοίκων της Αττικής, ανδρών και ατόμων ηλικίας 35–54 ετών, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάζουν τα παρατηρούμενα ποσοστά αντίληψης κινδύνου και ετοιμότητας για έκτακτες καταστάσεις. Αντίστοιχα, στο δείγμα μας δεν εκπροσωπούνταν στον ίδιο βαθμό όλοι οι κλάδοι και ειδικότητες εργαζομένων.

Ένας επιπλέον περιορισμός προκύπτει από τη χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Όπως συμβαίνει με όλες τις διαδικτυακές έρευνες, η συμμετοχή προϋποθέτει πρόσβαση στο διαδίκτυο και ένα ορισμένο επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων, γεγονός που μπορεί να αποκλείσει άτομα με περιορισμένη συνδεσιμότητα, ηλικιωμένους λιγότερο εξοικειωμένους με ψηφιακά εργαλεία ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες. Επίσης, η έρευνα διεξήχθη

σε μια περίοδο αυξημένης δημόσιας προσοχής σε διάφορους κινδύνους –όπως πρόσφατες πλημμύρες, πυρκαγιές και σεισμική δραστηριότητα– γεγονός που ενδέχεται να επηρέασε προσωρινά τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων.

Ωστόσο, με δεδομένους τους παραπάνω περιορισμούς, η έρευνα αναδεικνύει σημαντικά ευρήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, για την ενίσχυση της πρόληψης και προστασίας εργαζομένων και πληθυσμού από πολύ-επικινδυνότητες.

Βιβλιογραφία

- AlQahtany A.M., Abubakar I.R. (2020). Public perception and attitudes to disaster risks in a coastal metropolis of Saudi Arabia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 44, 101422.
- Ashida R., Tzioutzios D., Cruz A. (2024). The impact of subjective well-being on risk perception and disaster preparedness actions: A survey of the Kinki region, Japan, through structural equation modelling. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 110, 104595.
- Bodas M., Peleg K., Stolerio N. & Adini B. (2022). Risk Perception of Natural and Human-Made Disasters—Cross Sectional Study in Eight Countries in Europe and Beyond. *Frontiers in Public Health*, 10.
- Bodas M., Peleg K., Stolerio N., Adini B. (2022). Risk Perception of Natural and Human-Made Disasters—Cross Sectional Study in Eight Countries in Europe and Beyond. *Frontiers in Public Health*, 10: 825985.
- Charpe N., Kaushik V. (2020), Ergonomic Stress Index (ESI) v 2.0 for Recognition and Assessment of Ergonomic Stressors in VDT Workstations, *ACTA SCIENTIFIC MEDICAL SCIENCES*.
- Chen C.Y., Xu W., Dai Y., et al. (2019). Household preparedness for emergency events: a cross-sectional survey on residents in four regions of China. *BMJ, Open*, 9:e032462.
- Ciftci S., Ciftci L. (2024). Disaster awareness levels and institutional responsibility perceptions of international students in Turkey. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 114, 104939.
- Diakakis M., Priskos G. & Skordoulis M. (2018). Public perception of flood risk in flash flood prone areas of Eastern Mediterranean: The case of Attica Region in Greece. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 28, 404–413.
- EU-OSHA (2008), Risk Assessment for Teleworkers, e-Fact sheet 33.
- EU-OSHA (2021). Digital platform work and occupational safety and health: a review (Report).
- EU-OSHA (2021a). Musculoskeletal disorders and psychosocial risk factors in the workplace – statistical analysis of EU-wide survey data (Report).
- EU-OSHA (2021a). The future of working in a virtual environment and OSH (Discussion paper).
- Eurofound (2020). Telework and ICT-based mobile work: flexible working in the digital age. New forms of employment series.

Eurofound (2021). European Working Conditions Surveys (EWCTS) 2021 – Questionnaire.

European Labour Authority (2024). [Approaches to Preventing, Detecting and Tackling Bogus Self-Employment. Report from the Peer Learning Dialogues.](#)

FEMA (2023). National Household Survey on Disaster Preparedness.

Georgiadou P. (2018). Occupational safety and health as a tool for effective prevention and emergency response policies for natural and technological disasters. 5th International Conference on Civil Protection & New Technologies “SafeKozani 2018”.

Georgiadou P., Koukoulaki T., Kapsali K. (2025). Enhancing Awareness and Preparedness in Response to Emergencies and Environmental Threats. 11th International Conference on Civil Protection & New Technologies “Safe Heraklion 2025”.

Georgiadou P., Pinotsi D., Koukoulaki T., Kapsali K. (2019). Public awareness, information and training for natural and technological disasters. 6th International Conference on Civil Protection & New Technologies “Safe Corfu 2019”.

Georgiadou P., Pinotsi D., Koukoulaki T., Kapsali K. (2022). New Challenges of Multi-Hazard Emergency Preparedness. 9th International Conference on Civil Protection & New Technologies “Safe Thessaloniki 2022”.

Joumar N., Gaganis C. M., Tourlioti P. N., Pantelakis I., Tzorak, O., Benaabidate L., El Messari J. E. S. & Gaganis P. (2025). Understanding Public Perception and Preparedness for Flood Risks in Greece. *Water*, 17(5), 764.

Lindström K., Dallner M., Elo A.-L., Gamberale F., Knardahl S., Ørhede E., Skogstad A., Hottinen V. (2000). Validation of the general nordic questionnaire (QPSNordic) for psychological and social factors at work. *Nord 2000:12*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Martins V.N., Nigg J., Louis-Charles H.M., Kendra J.M. (2019). Household preparedness in an imminent disaster threat scenario: The case of superstorm sandy in New York City. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 34, 316-325.

Onuma H., Shin K.J., Managi S. (2017). Household preparedness for natural disasters: Impact of disaster experience and implications for future disaster risks in Japan. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 21, 148-158.

Papagiannaki K., Diakakis M., Kotroni V., Lagouvardos K. & Andreadakis E. (2019). Hydrogeological and climatological risks perception in a multi-hazard environment: The case of Greece. *Water*, 11(9).

Papagiannaki K., Diakakis M., Kotroni V., Lagouvardos K., Andreadakis E. (2019). Hydrogeological and Climatological Risks Perception in a Multi-Hazard Environment: The Case of Greece. *Water*, 11.

Riesco-Sanz A, Salas-Nicás S, Linares P, Popma J, Koukoulaki T, Kapsali K, Georgiadou P, Errico E, Di Nunzio D, Kinga T (2024) Adaptation to Heat and Climate Change at Work ADAPTHEAT Comparative Report. Barcelona.

Shikdar A., Al-Kindi M. (2007). Office Ergonomics: deficiencies in computer workstation design, International Journal of Occupational Safety and Ergonomics (JOSE), 13(2), 215–223.

Tilahun T. A., Asmare A. M. & Kasie T. A. (2024). The Attitudes of Households for Disaster Risk Management in Fogera, Estie and Ebenat Woredas. Journal of Integrated Disaster Risk Management, 14(2), 127–156.

UNISDR. (2015). [Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030](#).

Ware J., Kosinski M. & Keller S. (1994). SF-36 Physical and Mental Health Summary Scales: A User's Manual. Boston: Health Assessment Lab.

Γεωργιάδου Ε., Πινότση Δ. (2021). Ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις στους χώρους εργασίας και κατοικίας – Ερευνητικά δεδομένα. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. «Υγιεινή & Ασφάλεια της Εργασίας», Τεύχος 82, 10-16.

Γεωργιάδου Ε., Πινότση Δ., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ. (2019). Προκλήσεις για την πρόληψη και ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων στις σημερινές συνθήκες. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. «Υγιεινή & Ασφάλεια της Εργασίας», Τεύχος 78, 37-47.

Γεωργιάδου Ε., Πινότση Δ., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ. (2019). Προκλήσεις για την πρόληψη και ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων στις σημερινές συνθήκες. 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την ΥΑΕ «Με το βλέμμα στο μέλλον», ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα, Νοέμβριος 2019.

Γεωργιάδου Π., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ., Πινότση Δ. (2024). Σύγχρονες προκλήσεις και προτεραιότητες για την υγεία και ασφάλεια σε εργασιακό και ευρύτερο περιβάλλον - Εθνικά ερευνητικά δεδομένα. 4ο Πανελλήνιο συνέδριο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία «Σε ένα περιβάλλον που αλλάζει», ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα, Νοέμβριος 2024.

Γεωργιάδου Π., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ., (2024). Αντίληψη κινδύνου και ετοιμότητα έναντι εκτάκτων καταστάσεων και περιβαλλοντικών κινδύνων – Εθνικά ερευνητικά δεδομένα. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. «Υγεία & Ασφάλεια στην Εργασία», Τεύχος 93, 8-14.

Γεωργιάδου Π., Πινότση Δ., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ. (2022). Υγεία και ασφάλεια της εργασίας και πολιτική προστασία - εθνικά ερευνητικά δεδομένα. 3ο Πανελλήνιο συνέδριο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία «Με το βλέμμα στον άνθρωπο», ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα, Νοέμβριος 2022.

Γεωργιάδου Π., Πινότση Δ., Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ. (2022). Προκλήσεις και προτεραιότητες για την υγεία και την ασφάλεια στην Ελλάδα – Αποτελέσματα έρευνας. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. «Υγιεινή & Ασφάλεια της Εργασίας», Τεύχος 87, 37-45.

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. (2020). Έκθεση έρευνας: «Έκτακτες καταστάσεις κινδύνου στην εποχή της πανδημίας COVID-19».

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. [Βία και παρενόχληση στον κόσμο της εργασίας](#).

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. [Θερμική καταπόνηση](#).

Κότσι Α., Μπίτζιου Κ., Παπαδοπούλου Μ. (2014). Συσχέτιση εργονομικών παραγόντων με κλινικά χαρακτηριστικά ατόμων με οσφυαλγία.

Κουκουλάκη Θ., Καψάλη Κ., Γεωργιάδου Π. (2024). Θερμική καταπόνηση εργαζομένων – Ερευνητικά δεδομένα. 4ο Πανελλήνιο συνέδριο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία «Σε ένα περιβάλλον που αλλάζει», ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα, Νοέμβριος 2024.

Κουκουλάκη Θ., Πινότση Δ., Γεωργιάδου Π., Καψάλη Κ. (2022). Εργονομική διευθέτηση θέσεων εργασίας με οθόνη οπτικής απεικόνισης και μυοσκελετική καταπόνηση: Ερευνητικά δεδομένα από εργαζόμενους σε χώρους γραφείων και τηλεεργαζόμενους. 3ο Πανελλήνιο συνέδριο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία «Με το βλέμμα στον άνθρωπο», ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα, Νοέμβριος 2022.

Μπιάνκα Μ. (2021). Μέτρηση με την μέθοδο rula και rom στην αυχενική μοίρα σε υπαλλήλους γραφείου ενασχολούμενους η μη με κάποια αθλητική δραστηριότητα.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (2024). [Εγκ. 34666/2024 \(ΦΕΚ /-- 3.6.2024\)](#) Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. [Σχέδια Πολιτικής Προστασίας](#).

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. [Οδηγίες Προστασίας](#).

ΕΛΙΝΥΑΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αθήνα

Διεύθυνση: Θειρσίου 6, 104 45

Τηλέφωνο: 210 8200100

Θεσσαλονίκη

Διεύθυνση: 26ης Οκτωβρίου 90, 546 27

Τηλέφωνο: 2310 501050

Ιωάννινα

Διεύθυνση: Καπλάνη Ζώνη 7, 454 44

Τηλέφωνο: 26510 83290

Ιστότοπος: www.elinyae.gr

Email: info@elinyae.gr